

Fiskální výhled České republiky
listopad 2018

Ministerstvo financí ČR
odbor Hospodářská politika
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111

E-mail: Fiscal.Outlook@mfcz.cz

ISSN 1804-7998 (on-line)

Vychází 1× ročně, zdarma

Elektronický archiv:
<http://www.mfcz.cz/FiskalniVyhled>

Fiskální výhled

České republiky

listopad 2018

Obsah

Úvod a shrnutí.....	1
1 Makroekonomický rámec fiskální predikce	2
2 Krátkodobý vývoj hospodaření sektoru vládních institucí.....	4
2.1 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2017.....	4
2.2 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2018.....	5
2.3 Mezinárodní srovnání.....	7
3 Střednědobý fiskální výhled.....	11
3.1 Záměry fiskální politiky	11
3.2 Střednědobý výhled sektoru vládních institucí.....	12
3.3 Analýza citlivosti	19
3.4 Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí.....	21
Přehled literatury a použitých zdrojů	25
A Tabulková příloha – metodika ESA 2010	27
B Slovníček pojmů	38
C Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR.....	39

Seznam boxů

Box 1: Změny v metodické klasifikaci určitých příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.....	7
Box 2: Národní metodika klasifikace jednorázových a přechodných opatření.....	18

Fiskální výhled ČR je zpracováván v odboru Hospodářská politika MF ČR, od roku 2016 vychází jedenkrát ročně v listopadu. Zahrnuje predikci na běžný a následující rok (tj. do roku 2019), u některých ukazatelů pak i výhled na další 2 roky (tj. do roku 2021). Publikace je dostupná na internetových stránkách MF ČR na adrese:

<http://www.mfcr.cz/FiskalniVyhled>

Nedílnou součástí Fiskálního výhledu ČR je i metodická příručka, která definuje, upřesňuje a vysvětluje řadu pojmů, metod a použitých statistik.

Rádi přivítáme relevantní připomínky nebo náměty, které poslouží ke zkvalitnění publikace a přiblíží ji potřebám uživatelů. Případné připomínky prosím zasílejte na adresu:

Fiscal.Outlook@mfcr.cz

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Hlavní makroekonomické indikátory (2017–2021)	3
Tabulka 2.1: Příjmy sektoru vládních institucí (2012–2018)	4
Tabulka 2.2: Výdaje sektoru vládních institucí (2012–2018)	4
Tabulka 2.3: Saldo sektoru vládních institucí (2012–2018)	5
Tabulka 2.4: Dluh sektoru vládních institucí a změna hrubého dluhu (2012–2018)	5
Tabulka 3.1: Nastavení fiskální politiky (2015–2021)	11
Tabulka 3.2: Úprava výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů	12
Tabulka 3.3: Hospodaření sektoru vládních institucí	12
Tabulka 3.4: Výhled příjmů sektoru vládních institucí	14
Tabulka 3.5: Struktura diskrečních opatření (2019–2021)	14
Tabulka 3.6: Výhled výdajů sektoru vládních institucí	15
Tabulka 3.7: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí	16
Tabulka 3.8: Strukturální saldo sektoru vládních institucí (metoda OECD)	17
Tabulka 3.9: Fiskální úsilí a fiskální impuls	17
Tabulka 3.10: Modelové scénáře makroekonomických simulací	20
Tabulka 3.11: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí	22
Tabulka 3.12: Projekce penzijních výdajů 2016–2070	22
Tabulka 3.13: Projekce penzijních výdajů v různých scénářích	23
Tabulka 3.14: Srovnání projekcí výdajů na důchodové zabezpečení z roku 2017 a 2015	24
Tabulka A.1: Příjmy sektoru vládních institucí	27
Tabulka A.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí	28
Tabulka A.3: Daňové příjmy sektoru vládních institucí (podíl na HDP)	29
Tabulka A.4: Příjmy subsektoru ústředních vládních institucí	29
Tabulka A.5: Příjmy subsektoru místních vládních institucí	30
Tabulka A.6: Příjmy subsektoru fondů sociálního zabezpečení	30
Tabulka A.7: Výdaje sektoru vládních institucí	31
Tabulka A.8: Výdaje sektoru vládních institucí (podíl na HDP)	32
Tabulka A.9: Výdaje subsektoru ústředních vládních institucí	32
Tabulka A.10: Výdaje subsektoru místních vládních institucí	33
Tabulka A.11: Výdaje subsektoru fondů sociálního zabezpečení	33
Tabulka A.12: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů	34
Tabulka A.13: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů	34
Tabulka A.14: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů (podíl na HDP)	35
Tabulka A.15: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU (2014–2018)	36
Tabulka A.16: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU (2017)	37

Seznam obrázků

Obrázek 2.1: Saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2015–2018)	9
Obrázek 2.2: Strukturální saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2015–2018)	9
Obrázek 2.3: Dluh sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2015–2018)	9
Obrázek 2.4: Výnosy státních dluhopisů ve vybraných zemích EU (leden 2008 až září 2018)	10
Obrázek 3.1: Porovnání jednorázových operací dle jednotlivých metodik	18
Obrázek 3.2: Strukturální saldo dle původní metodiky MF ČR a národní metodiky	18
Obrázek 3.3: Míra závislosti a podíl populace 85+/65+	21
Obrázek 3.4: Odhadované saldo penzijního systému	22
Obrázek 3.5: Dopad nově schválených opatření na výdaje penzijního systému	23

Seznam použitých zkratk

b. c.	běžné ceny
CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EK	Evropská komise
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU, EU28	Evropská unie (svým pokrytím zahrnuje všech 28 zemí)
EUR	kódové označení eura
HDP	hrubý domácí produkt
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
MMF	Mezinárodní měnový fond
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
p. a.	per annum (za rok)
p. b.	procentní bod
s. c.	stálé ceny

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není z logických důvodů možný.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 10. říjnu 2018, fiskální data k 1. listopadu 2018, mezinárodní srovnání k 22. říjnu 2018 a výnosy státních dluhopisů k 11. říjnu 2018.

Poznámka

Součtové údaje publikované v tabulkách mohou být v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod a shrnutí

V prvním pololetí vzrostla česká ekonomika meziročně o 3,0 %. Dynamika tak zpomaluje z loňských 4,3 % v podstatě na úroveň růstu potenciálního produktu. Růst hrubého domácího produktu se opíral výlučně o robustní domácí poptávku. Tento vývoj se odráží v rekordních přebytcích hospodaření veřejných financí. V roce 2017 skončily celé veřejné finance České republiky s kladným saldem 1,5 % HDP, přičemž poprvé vykázaly přebytek všechny tři jejich základní složky, tedy nejenom územní rozpočty a fondy zdravotního pojištění, ale i hospodaření ústředních vládních institucí. Strukturální saldo dosáhlo 1,0 % HDP a Česká republika se značnou rezervou dostala svým závazkům v podobě střednědobého rozpočtového cíle. Aktuální predikce hospodaření sektoru vládních institucí naznačuje udržení kladného salda nejen v tomto, ale i v dalších letech. Dle očekávaného makroekonomického vývoje a rozpočtových dopadů vládních politik pro příští roky odhadujeme, že by strukturální saldo mělo být i nadále kladné a celkové saldo by se mělo díky ekonomickému růstu pohybovat kolem 1 % HDP.

Saldo státního rozpočtu za leden až říjen 2018 dosáhlo přebytku téměř 6 mld. Kč. Územní samosprávné celky pak do konce září vykázaly přebytek přesahující 23 mld. Kč a zdravotní pojišťovny 10 mld. Kč. Celostátní daňové příjmy si udržují dynamiku kolem 8,3 %. V důsledku dobré ekonomické situace je zvláště silný růst patrný u inkasa daně z příjmů fyzických osob, které roste více než 14% tempem. Obdobně lze pozorovat dvouciferný nárůst i u příspěvků na zdravotní a sociální pojištění nebo u majetkových daní.

Pozitivním jevem, byť zhoršujícím saldo, je nárůst investičních výdajů. Po slabším prvním čtvrtletí se investice vládních institucí ve druhém čtvrtletí zvýšily o více než 20 %, přičemž markantní je nárůst i u investic spolufinancovaných z fondů Evropské unie a finančních mechanismů. Za celé první pololetí činil růst spolufinancovaných kapitálových výdajů cca 70 %. Tím se výrazně redukuje riziko nevyužití alokace z let 2014 a 2015 do konce roku 2018 dle sjednaných pravidel.

Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, jímž se zcela změnil způsob odvozování výdajových rámců pro státní rozpočet a státní fondy, zavedl i institucionální mechanismy kontroly v rámci rozpočtového procesu. Od ledna tohoto roku začala vykonávat mandát Národní rozpočtová rada, jako nezávislý dohledový orgán nad hospodařením veřejných financí České republiky. Za spolupráce Ministerstva financí byla vytvořena nová metodika pro identifikaci jednorázových a přechodných opatření k účelům aplikace národního fiskálního pravidla. Dále byl dohodnut způsob očišťování salda sektoru vládních institucí o vliv hospodářského cyklu. Národní rozpočtová rada se tím zapojila do letošního rozpočtového procesu již na jeho počátku. Druhou institucí, která zahájila v letošním roce svoji činnost, je Výbor pro rozpočtové prognózy, který posuzuje makroekonomické a fiskální predikce Ministerstva financí z hlediska pravděpodobnosti jejich naplnění.

Hodnoty a odvození výdajových rámců na roky 2019 až 2021 obsahuje Rozpočtová strategie sektoru veřejných institucí České republiky, schválená vládou dne 30. dubna 2018. Z aktualizovaných částek rámců pak vychází návrh státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů na

rok 2019 a jejich střednědobých výhledů. Předkládaný Fiskální výhled České republiky se o ně opírá zvláště v rovině nastavení veřejných výdajů. Dále vychází z listopadové Makroekonomické predikce České republiky, zpracované Ministerstvem financí, a rozvádí ji o detailní aspekty fiskálního vývoje.

Fiskální výhled České republiky očekává v letošním roce přebytek hospodaření sektoru vládních institucí ve výši 1,6 % HDP, přičemž by měl být rozložen opět přes všechny subsektory. Pro rok 2019 odhadujeme přebytek na úrovni 1,0 % HDP, který reflektuje plnění programových priorit vlády v sociální oblasti, stejně jako v investičních výdajích do fyzického i lidského kapitálu. V dalších letech očekáváme, že by přebytky měly směřovat k 0,8 % HDP v roce 2021. Strukturální saldo by se mělo pohybovat v kladných hodnotách ve všech letech výhledu. Česká republika by tak i nadále plnil svůj střednědobý rozpočtový cíl dle preventivní složky Paktu o stabilitě a růstu. Zadlužení sektoru vládních institucí by mělo v souladu s přebytkovým hospodařením a růstem nominálního hrubého domácího produktu pokračovat v poklesu v celém horizontu výhledu a v roce 2021 dosáhnout 30 % HDP.

Vyčíslené budoucí výdaje důchodového systému v České republice dávají představu o příčinách a velikosti rizik jeho dlouhodobé udržitelnosti. Aktuální demografická projekce Eurostatu předvídá poměrně značný pokles v počtu obyvatel České republiky v dlouhém období. Poměr osob starších 65 let k osobám v produktivním věku 15 až 64 let se má do roku 2070 téměř zdvojnásobit a dosáhnout zhruba 50 %. Výdaje na penze by měly do roku 2070 narůst o 2,8 procentního bodu z 8,2 % HDP na 10,9 % HDP. Skutečné náklady stárnutí budou citelně závislé i na případných revizích důchodového věku v souladu s vývojem očekávané doby dožití. Kromě aktuální projekce jsou spočteny i dopady nedávno schválených opatření zvyšujících průměrnou úroveň důchodů nad rámec běžné valorizace, tedy zvýšení základní výměry a navýšení dávek pro občany ve věku minimálně 85 let. Tyto změny povedou ke zvýšení výdajů na důchody o cca 0,3 procentního bodu v dlouhodobém horizontu.

1 Makroekonomický rámec fiskální predikce

Hospodářský růst z přibližně 5 % z druhé poloviny roku 2017 zpomalil na 3,4 % v 1. čtvrtletí 2018 a dále na 2,7 % ve 2. čtvrtletí. Navzdory tomuto poklesu dynamiky však fundamenty české ekonomiky zůstávají silné. Očekáváme, že v roce 2018 vzroste reálný HDP o 3,0 %, v dalších letech by pak mělo docházet k pozvolnému snižování tempa růstu až na 2,5 % v roce 2021.

V letošním roce by měl být nárůst ekonomického výkonu tažen výlučně domácí poptávkou. Hlavním prorůstovým faktorem by měly být investice do fixního kapitálu, zvýšit by se měly též výdaje na konečnou spotřebu domácností i sektoru vládních institucí. Změna stavu zásob by naopak hospodářský růst měla tlumit, stejně jako saldo zahraničního obchodu. Růst vývozu by měl být podpořen růstem exportních trhů, v omezené míře pak i zvýšením exportní výkonnosti. Dovoz zboží a služeb by měl růst rychleji než vývoz, primárně kvůli dynamice tvorby hrubého fixního kapitálu, která se obdobně jako vývoz vyznačuje vysokou dovozní náročností. Domácí poptávka by měla zůstat hlavním faktorem růstu HDP i v letech 2019–2021, čisté vývozy by pak vůči růstu ekonomiky měly v roce 2019 působit neutrálně a v letech 2020 a 2021 nepatrně pozitivně.

Růst spotřeby domácností se v 1. polovině letošního roku ve srovnání se stejným obdobím roku 2017 snížil, a to navzdory výrazně vyšší dynamice reálného disponibilního důchodu. Příčinou byl meziroční nárůst míry úspor. S ohledem na velmi vysokou úroveň spotřebitelské důvěry očekáváme, že celkově se v roce 2018 míra úspor nepatrně sníží, čímž podpoří růst spotřeby domácností, pro rok 2019 však již s jejím dalším poklesem nepočítáme. Spotřeba domácností, která by se v roce 2018 i 2019 mohla zvýšit o 3,6 %, tak bude téměř výhradně ovlivněna růstem disponibilního důchodu. Disponibilní příjmy domácností posiluje vysoká dynamika mezd (k níž přispívá i zvyšování minimální a zaručené mzdy), nárůst platů v sektoru vládních institucí, diskrečních změny v sociální oblasti a v roce 2019 též razantní navýšení důchodů (blíže část 3.2). V letech 2020 a 2021 by růst spotřeby domácností mohl v důsledku nižší očekávané dynamiky disponibilního důchodu a mírného nárůstu míry úspor zpomalit na 2,9 %, resp. 2,7 %.

Tvorba hrubého fixního kapitálu byla v 1. polovině letošního roku zdaleka nejdynamičtější složkou domácí poptávky, když její meziroční růst dosahoval téměř 9 %. Investiční aktivita byla tažena zejména soukromými investicemi, investice sektoru vládních institucí se však ve 2. čtvrtletí zvýšily meziročně o téměř čtvrtinu, a výrazně tím podpořily celkovou investiční dynamiku. Soukromé investice stimuluje hospodářský růst v zahraničí, uvolněné měnové podmínky, mírně nadprůměrné využití výrobních kapacit ve zpracovatelském průmyslu a zvyšování hrubého provozního přebytku. Stále akutnější nedostatek pracovní síly a klesající relativní cena kapitálu vůči ceně práce pak motivuje firmy k investicím zvyšujícím produktivitu práce. V případě sektoru vládních institucí pro roky 2018–2021 počítáme s růstem inves-

tičních výdajů financovaných z národních zdrojů. Soukromé investice i investice sektoru vládních institucí by měly být podpořeny také prostředky z fondů Evropské unie (EU) z finanční perspektivy 2014–2020. Tvorba hrubého fixního kapitálu by se tak letos mohla zvýšit o 7,8 %. Očekávané zpomalení dynamiky investiční aktivity na 3,2 % v roce 2019 odráží vysokou úroveň letošního roku, přísnější měnové podmínky, pomalejší růst ekonomik hlavních obchodních partnerů a předpokládané zpomalení růstu investic sektoru vládních institucí. V letech 2020 a 2021 by se růst investic mohl pohybovat těsně pod hranicí 3 %.

Od počátku roku 2017 se meziroční růst spotřebitelských cen až na výjimky pohybuje v horní polovině tolerančního pásma 2% inflačního cíle České národní banky. Lze očekávat, že se v této oblasti bude vzhledem k proinflačním efektům v podobě zvyšování mezd a platů, kladné produkční mezery a korunových cen ropy pohybovat přibližně do poloviny roku 2019. Průměrná míra inflace by v roce 2018 mohla dosáhnout 2,2 % a v příštím roce 2,3 %. V letech 2020–2021 by spotřebitelské ceny měly růst nepatrně pomaleji a míra inflace by měla činit 1,9 % v roce 2020 a 1,8 % v roce 2021. V celém horizontu let 2018–2021 by měl být příspěvek administrativních opatření k inflaci malý.

Situace na trhu práce vykazuje známky přehřátí. Zatímco míra nezaměstnanosti v metodice Výběrového šetření pracovních sil již zřejmě dosáhla svého dna mírně nad hranicí 2 %, registrovaná nezaměstnanost dále klesá. Počet volných pracovních míst je přitom rekordně vysoký, zaměstnanost i míra participace rostou a dynamika mezd a platů se pohybuje okolo 10 %. Domníváme se, že další pokles míry nezaměstnanosti již není pravděpodobný, a ta by tak v letech 2018–2021 měla dosahovat 2,3 %. Zaměstnanost by se letos mohla zvýšit o 1,3 %, v dalších letech by však měla růst výrazně pomalejším tempem, a to o 0,2 % ročně v letech 2019 a 2020 a o 0,1 % v roce 2021. Proti sobě zde bude působit pokles populace v produktivním věku a nárůst míry participace, k němuž kromě zvyšování věku odchodu do starobního důchodu budou přispívat také změny ve struktuře populace v produktivním věku (poroste podíl věkových skupin s přirozeně vysokou mírou participace). Objem mezd a platů by se měl v letech 2018 a 2019 zvyšovat velmi dynamicky – letos o 9,5 % a v příštím roce o 8,4 %. V letech 2020–2021 by se růst mezd a platů mohl pohybovat nad hranicí 6 %. Ke zvyšování mezd a platů budou přispívat nejen již zmíněné nerovnováhy na trhu práce, ale i růst objemu platů v sektoru vládních institucí. Pro rok 2019 navíc počítáme s navýšením minimální mzdy

o 1 000 Kč a s odpovídajícím nárůstem úrovně zaručené mzdy.

Běžný účet platební bilance dosahuje od roku 2014 přebytku. Kladné saldo by měl běžný účet vykazovat v celém horizontu let 2018–2021, a to při vysokém přebytku bilance zboží a služeb, a naopak výrazném schodku bilance prvotních důchodů.

Pro silně exportně orientovanou českou ekonomiku je v současné době hlavním negativním rizikem podoba budoucího uspořádání vztahů mezi Spojeným královstvím a EU, zejména v oblasti volného pohybu zboží a služeb. V rámci vyjednávání o podmínkách, za nichž Spojené království na konci března 2019 vystoupí z EU, se stále nepodařilo nalézt shodu nad některými spornými otázkami (např. režim na společné hranici s Irskem). Riziko, že před tímto datem nebude uzavřena žádná dohoda, nebo že přijatá dohoda nebude schválena, se

proto značně zvyšuje. Přesto nadále předpokládáme, že se nakonec podaří nalézt a schválit takovou dohodu, jež bude celkové dopady odchodu Spojeného království z EU minimalizovat. Významné vnější riziko představují i tendence k nárůstu protekcionismu, které se projevují především vyhrocováním vzájemných obchodních vztahů mezi Spojenými státy americkými a Čínou.

Z tuzemských faktorů je hlavním rizikem situace na trhu práce. S ohledem na předpokládaný demografický vývoj proto bude z hlediska pokračování ekonomického růstu klíčové zvyšování produktivity práce. Její růst by však v důsledku nižšího růstu investic (např. vlivem naplnění rizik ve vnějším prostředí) mohl zaostávat za očekávanými. V případě investic bude klíčové, jak se bude dařit využívat prostředky fondů EU z programového období 2014–2020. Negativní rizika jsou spojená také s dynamikou hypotečních úvěrů a cen nemovitostí.

Tabulka 1.1: Hlavní makroekonomické indikátory (2017–2021)

		2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020
		Skutečnost	Současná predikce a výhled				Konvergenční program duben 2018			
Hrubý domácí produkt, nominální	<i>mld. Kč, b.c.</i>	5045	5296	5568	5817	6072	5055	5320	5596	5840
	<i>růst v %, b.c.</i>	5,8	5,0	5,1	4,5	4,4	5,9	5,2	5,2	4,4
Spotřeba domácností	<i>růst v %, b.c.</i>	6,7	6,3	6,0	4,9	4,5	6,5	6,6	6,1	4,8
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v %, b.c.</i>	5,4	7,0	6,4	4,3	4,3	5,4	5,0	5,8	4,3
Hrubý domácí produkt, reálný	<i>růst v %, s.c.</i>	4,3	3,0	2,9	2,7	2,5	4,4	3,6	3,3	2,6
Spotřeba domácností	<i>růst v %, s.c.</i>	4,3	3,6	3,6	2,9	2,7	4,0	4,3	4,1	2,9
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v %, s.c.</i>	1,3	2,5	2,1	1,9	1,9	1,5	1,9	2,0	1,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v %, s.c.</i>	3,3	7,8	3,2	2,9	2,8	5,4	5,7	4,4	3,0
Příspěvek zahr. obchodu k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	1,1	-0,4	0,0	0,2	0,2	1,0	-0,2	-0,1	0,1
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,5	1,9	2,2	1,7	1,8	1,4	1,5	1,8	1,7
Průměrná míra inflace	<i>%</i>	2,5	2,2	2,3	1,9	1,8	2,5	2,1	1,9	1,8
Zaměstnanost	<i>růst v %</i>	1,6	1,3	0,2	0,2	0,1	1,6	0,7	0,2	0,2
Míra nezaměstnanosti	<i>průměr v %</i>	2,9	2,3	2,3	2,3	2,3	2,9	2,4	2,3	2,3
Objem mezd a platů (dom. koncept)	<i>růst v %, b.c.</i>	8,2	9,5	8,4	6,3	6,1	8,3	7,7	6,5	5,5
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	1,1	0,4	0,4	0,6	0,9	1,1	0,4	0,2	0,3
Předpoklady:										
Měnový kurz CZK/EUR		26,3	25,5	24,9	24,4	24,0	26,3	25,1	24,7	24,3
Dlouhodobé úrokové sazby 10 let	<i>% p.a.</i>	1,0	2,1	2,6	3,0	3,3	1,0	1,9	2,2	2,6
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	54,2	73,9	76,9	73,0	69,6	54,2	65,2	61,4	58,6
HDP eurozóny EA19	<i>růst v %, s.c.</i>	2,4	2,0	1,7	1,7	1,7	2,3	2,3	1,8	1,8

Pozn.: Údaje za zaměstnanost a za míru nezaměstnanosti jsou odvozeny dle metodiky Výběrového šetření pracovních sil.

Zdroj: MF ČR (2018a, 2018b).

2 Krátkodobý vývoj hospodaření sektoru vládních institucí

2.1 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2017

Podle údajů zveřejněných ČSÚ (2018b) skončilo hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2017 přebytkem 78,2 mld. Kč, resp. 1,5 % HDP. Přebytku bylo dosaženo již druhý rok po sobě a současně se jednalo o jeho nejvyšší hodnotu v celé dostupné časové řadě (tj. od roku 1995). Oproti roku 2016 došlo ke zlepšení salda o 0,8 p. b., po zohlednění hospodářského cyklu a jednorázových či jiných přechodných operací pak o 0,1 p. b.

Ve srovnání s Konvergenčním programem ČR 2018 (MF ČR, 2018a) a dubnovou notifikací vládního deficitu a dluhu revidoval ČSÚ údaje roku 2017 s negativním dopadem do celkového salda ve výši 2,4 mld. Kč. Snížení přebytku bylo způsobeno zvláště aktualizovanými údaji za veřejné vysoké školy (-1,4 mld.), místní příspěvkové organizace (-0,7 mld.) a veřejné nemocnice (-0,3 mld.). Revize se dotkla jak příjmové, tak výdajové strany.

Za navýšením celkových příjmů o 1,8 mld. Kč stály vyšší přijaté transfery, a to jak běžné (+1,4 mld. Kč), tak kapitálové (+2,4 mld. Kč). Naopak výše daňových příjmů byla upravena směrem dolů o 1,4 mld. Kč, z toho 1,1 mld. Kč připadlo na nepřímé daně. Výdaje sektoru vládních institucí se zvýšily o 4,2 mld. Kč, které se promítly ve vyšších kapitálových transferech (+3,7 mld. Kč), investicích (+2,6 mld. Kč) a mezispotřebě (+1 mld. Kč). Výsledný růst výdajů v důsledku revize je však menší zvláště vlivem nižších dotací (-1,6 mld. Kč) a naturálních sociálních dávek (-1,2 mld. Kč).

Dluh sektoru vládních institucí na konci roku 2017 dosáhl 1 749,5 mld. Kč, což představuje 34,7 % HDP. Růst relativní míry zadlužení o 0,1 p. b. oproti dubnové notifikaci souvisí zejména s revizí nominálního HDP.

Tabulka 2.1: Příjmy sektoru vládních institucí (2012–2018)

(v % HDP)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Příjmy sektoru vládních institucí	40,5	41,4	40,3	41,1	40,2	40,5	41,7
Daňové příjmy	19,3	19,9	19,1	19,5	19,9	20,2	20,5
Daň z příjmů fyzických osob	3,6	3,7	3,7	3,6	3,8	4,0	4,4
Daň z příjmů právnických osob	3,1	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5	3,4
Daň z přidané hodnoty	7,0	7,4	7,4	7,3	7,4	7,7	7,9
Spotřební daně	4,3	4,4	3,5	4,0	3,8	3,7	3,5
Ostatní daně a poplatky	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Sociální příspěvky	14,8	14,8	14,6	14,4	14,7	15,1	15,7
Prodeje	3,6	3,7	3,5	3,4	3,3	3,2	3,2
Ostatní	2,8	3,0	3,1	3,8	2,3	2,1	2,3

Zdroj: ČSÚ (2018a, 2018b). Rok 2018 MF ČR.

Tabulka 2.2: Výdaje sektoru vládních institucí (2012–2018)

(v % HDP)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výdaje sektoru vládních institucí	44,5	42,6	42,4	41,7	39,5	39,0	40,1
Spotřeba vládních institucí	19,8	20,2	19,7	19,2	19,3	19,2	19,6
Sociální dávky jiné než naturální sociální transfery	13,1	13,3	12,9	12,4	12,2	11,8	11,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	4,2	3,7	4,1	5,1	3,3	3,4	3,8
Ostatní	7,4	5,4	5,7	5,0	4,8	4,5	4,9

Zdroj: ČSÚ (2018a, 2018b). Rok 2018 MF ČR.

Tabulka 2.3: Saldo sektoru vládních institucí (2012–2018)*(v % HDP)*

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Saldo sektoru vládních institucí	-3,9	-1,2	-2,1	-0,6	0,7	1,5	1,6
Saldo ústředních vládních institucí	-3,7	-1,6	-2,2	-1,2	-0,4	0,6	0,7
Saldo místních vládních institucí	-0,1	0,3	0,2	0,6	1,0	0,8	0,7
Saldo fondů sociálního zabezpečení	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,2
Primární saldo	-2,5	0,1	-0,8	0,5	1,6	2,3	2,3

Zdroj: ČSÚ (2018a, 2018b). Rok 2018 MF ČR.

Tabulka 2.4: Dluh sektoru vládních institucí a změna hrubého dluhu (2012–2018)*(v % HDP, změna hrubého dluhu a její složky v procentních bodech)*

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dluh sektoru vládních institucí	44,5	44,9	42,2	40,0	36,8	34,7	33,0
Dluh ústředních vládních institucí	41,8	42,3	39,7	37,9	35,9	34,4	32,9
Dluh místních vládních institucí	2,8	2,8	2,7	2,4	1,9	1,7	1,5
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Změna hrubého dluhu	4,6	0,4	-2,7	-2,2	-3,1	-2,1	-1,6
Primární saldo vládního sektoru	2,5	-0,1	0,8	-0,5	-1,6	-2,3	-2,3
Úrokové výdaje	1,4	1,3	1,3	1,1	0,9	0,7	0,7
Růst HDP v běžných cenách	-0,3	-0,4	-2,2	-2,6	-1,4	-2,0	-1,6
Ostatní faktory	1,0	-0,4	-2,6	-0,2	-1,0	1,4	1,6

Pozn.: Rozdíl dluhu sektoru vládních institucí a součtu dluhu subsektorů je dán konsolidací.

Zdroj: ČSÚ (2018a, 2018b). Rok 2018 MF ČR a Eurostat (2018b).

2.2 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2018

Pro rok 2018 očekáváme, že hospodaření sektoru vládních institucí dosáhne přebytku ve výši 1,6 % HDP, přičemž přispět k němu by měly všechny subsektory. Odhad přebytkového hospodaření v tomto roce je podpořen rovněž dosavadním hotovostním vývojem pokladního plnění státního rozpočtu, rozpočtů územních samosprávných celků a zdravotních pojišťoven. Z pohledu strukturálního salda odhadujeme výši 1,1 % HDP, obdobnou, jako v minulém roce.

Ve srovnání s Konvergenčním programem ČR 2018 (MF ČR, 2018a) předpokládáme zlepšení celkového salda o 0,1 p. b. Důvodem je především vyšší dynamika příjmů veřejných rozpočtů. Vzhledem k hotovostnímu plnění se očekávají vyšší výnosy jak u přímých (+7,1 mld. Kč), tak i nepřímých daní (+8,5 mld. Kč). Spolu s lepším inkasem daňových příjmů je oproti jarní predikci očekáván také podstatně vyšší výnos u příspěvků na sociální zabezpečení (+15,6 mld. Kč). Pozitivní dopad rychlejšího růstu příjmů by měl být tlumen většími výdaji na konečnou spotřebu, konkrétně náhradami zaměstnancům (+18,3 mld. Kč) a mezispotřebou (+3,3 mld. Kč), stejně jako výdaji na investice (+7,6 mld. Kč) a transferovými platbami (+6 mld. Kč). Opačným směrem byla upravena predikce výdajů na sociální dávky (-2,9 mld. Kč) a úrokové náklady na obsluhu dluhu (-1,4 mld. Kč). Vysvětlení těchto rozdílů se věnuje následující část subkapitoly.

Příjmy sektoru vládních institucí by měly v roce 2018 vzrůst meziročně o 8,0 % na úroveň 41,7 % HDP, přičemž určující složkou dynamiky jsou daňové příjmy včetně

příspěvků na sociální zabezpečení. Očekáváme, že tempo jejich růstu bude totožné s tempem růstu celkových příjmů. V důsledku zvyšování efektivity výběru daní a růstem relativního podílu náhrad zaměstnancům by mělo dojít k růstu celkové daňové kvóty o 1,0 p. b. na úroveň 36,2 % HDP.

Výnos nepřímých daní by měl vzrůst o 5,4 % především díky daní z přidané hodnoty, jejíž výnos očekáváme vyšší o 7,4 %. Růst tak patrně převyší o více než 1 p. b. zvýšení makroekonomické základny. Vysokou dynamiku příjmů z tohoto daňového titulu naznačují i výsledky pokladního plnění za prvních 10 měsíců roku, podle nichž výběr daně z přidané hodnoty na úrovni veřejných rozpočtů vzrostl o 8,1 %. Ve výnosech se kromě ekonomického růstu projevují také opatření proti daňovým únikům zaváděná od roku 2016. V důsledku kontrolního hlášení očekáváme meziroční zvýšení výnosu daně z přidané hodnoty o 3 mld. Kč, u elektronické evidence tržeb pak o cca 1,5 mld. Kč. Výnos daně z přidané hodnoty plynoucí ze zvýšení sazby daně na tabákové výrobky bude pravděpodobně plně vykompenzován předpokládanou nižší spotřebou tabáku v souvislosti s tzv. protikuřáckým zákonem (zákon č. 65/2017 Sb.). K opatřením negativně ovlivňujícím výnos daně patří také dodatečný dopad některých opatření zavedených již v průběhu roku 2017, a to umožnění České televizi a Českému rozhlasu nárokovat vrátnku daně ve stejném rozsahu jako komerční stanice a přesun novin a časopisů z 15% do 10% sazby

daně. Kumulovaný rozpočtový dopad těchto dvou opatření je -0,4 mld. Kč.

Výnos spotřebních daní by měl vzrůst pouze o 0,4 %. Rok 2018 je posledním, kdy došlo ke zvýšení sazby spotřební daně z tabákových výrobků v rámci tříletého plánu (zákon č. 315/2015 Sb.). Očekávaný kladný dopad na meziroční vývoj výnosu spotřebních daní činí 1,4 mld. Kč. Mírně pozitivní vliv je předpokládán také v souvislosti se zahájením druhého období vratky spotřební daně z motorové nafty spotřebované v zemědělské prvovýrobě subjekty hospodařícími v živočišné výrobě (zákon č. 453/2016 Sb.). Zavedení tří sazeb daně podle tzv. intenzity živočišné výroby, které platí od 1. července 2017 do 31. prosince 2018, by mělo snížit negativní meziroční dopad o 0,1 mld. Kč. Proti těmto dopadům jmenovaných diskrečních opatření by měl působit vliv již zmiňovaného zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, účinného od konce května 2017, jehož plný efekt se projeví ve spotřebě tabákových výrobků až v tomto roce. Dalším možným vlivem na inkaso může být přesun spotřebitelů k alternativním produktům, jako jsou elektronické cigarety či zahřívané tabákové výrobky.

Silný růst mezd a platů se odráží v dynamice daně z příjmů fyzických osob. Výnos této daně by měl meziročně vzrůst o 15,8 %, čemuž nasvědčuje také o více než 14 % vyšší hotovostní inkaso od počátku roku. Kromě vlivu objemu mezd a platů (9,5 %) a změny v jeho distribuci po zvýšení minimální a zaručené mzdy, je očekáván také pozitivní přínos elektronické evidence tržeb. S účinností od 1. ledna 2018 došlo k navýšení daňové slevy na první dítě ve výši 150 Kč měsíčně (zákon č. 200/2017 Sb.), v důsledku čehož by se v tomto roce měly snížit odvody na dani z příjmů fyzických osob o 2,4 mld. Kč. K dalším opatřením negativně působícím na výnos daně patří zavedení nových dávek nemocenského pojištění, zvláště tzv. dlouhodobého ošetřovného (zákon č. 310/2017 Sb.) s účinností od 1. června 2018 a odhadovaným dopadem cca -0,1 mld. Kč.

Obdobné faktory jako u daně z příjmů fyzických osob ovlivňují také vývoj příspěvků na sociální zabezpečení, kde se navíc projevuje navýšení plateb státu za státního pojištění v roce 2018 ve výši 3,3 mld. Kč. Pozitivní dopad elektronické evidence tržeb zde očekáváme ve výši 0,6 mld. Kč. Opačným směrem působí na příjmy zavádění nových dávek nemocenského pojištění, kromě výše zmíněného dlouhodobého ošetřovného také otcovské dovolené (zákon č. 148/2017 Sb.), u nichž je v tomto roce předpokládán celkový dopad ve výši cca -0,7 mld. Kč. Růst příspěvků na sociální zabezpečení je po zohlednění diskrečních opatření predikován na úrovni 9,7 %, přičemž v dosavadním hotovostním plnění vzrostly příspěvky na zdravotní a sociální pojištění meziročně o cca 10 %.

Rostoucí podíl náhrad zaměstnancům na hrubém domácím produktu se odráží v ziskovosti firem. Dynamika

daně z příjmů právnických osob by proto měla v tomto roce výrazně zpomalit. Očekávaný meziroční růst ve výši 1,2 % je téměř o 4 p. b. nižší oproti růstu v roce 2017. Do hospodaření firem se promítají nejenom vyšší náklady na mzdy, ale rovněž mírně zpomalující dynamika ekonomiky. Efekt elektronické evidence tržeb by se zde měl projevit ve výši 0,3 mld. Kč.

V souladu s očekávaným postupným zrychlováním realizace projektů financovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů počítáme v roce 2018 s růstem jak běžných, tak investičních dotací, čerpaných v rámci programového období 2014–2020.

Výdaje sektoru vládních institucí by měly meziročně vzrůst o 8,1 % a dosáhnout 40,1 % HDP. Za tímto růstem stojí běžné (především náhrady zaměstnancům a sociální dávky) i investiční výdaje.

Dynamika výdajů na konečnou spotřebu sektoru vládních institucí by měla zrychlit na 7 %, přičemž podobně jako v loňském roce očekáváme nejrychlejší růst u náhrad zaměstnancům (11,5 %). V něm se odráží navýšení platů téměř všech zaměstnanců sektoru vládních institucí o 10 %, resp. 15 % v případě pedagogických pracovníků, ke kterému došlo již v roce 2017. Od ledna 2018 pak vzrostly o 10 % také platové tarify ve zdravotnictví.

Vedle náhrad zaměstnancům by měly růst i naturální sociální dávky. Primárním důvodem jejich očekávaného téměř 5% zvýšení je prognóza příjmů systému zdravotnictví, která se do určité míry odráží v nastavení výdajů. Do meziročně vyšších naturálních sociálních dávek se promítne rovněž vliv diskrečních opatření ve výši 0,7 mld. Kč v důsledku zvýšení dávek zdravotně postiženým (zákon č. 301/2017 Sb.), stejně jako 0,4 mld. Kč v souvislosti se snížením ochranných limitů na doplátky za léky pro děti do 18 let a důchodce (zákon č. 290/2017 Sb.). Odhadovaný růst naturálních sociálních dávek koresponduje s jejich vývojem v prvním pololetí tohoto roku, kdy podle čtvrtletních národních účtů rostly o 5,1 %.

Mezispotřeba by měla růst více než 4% tempem v důsledku vyšší reálné spotřeby (nákupy ve zdravotnických zařízeních zařazených do sektoru vládních institucí a nákupy zboží a služeb spolufinancované z fondů EU), ale také kvůli vyšší míře inflace.

Tempo růstu peněžitých sociálních dávek by se mělo meziročně zdvojnásobit na 5,5 %. Tento vývoj by měl reflektovat jednak opatření v sociální oblasti schválená již v roce 2017, jednak makroekonomické prostředí. Nejvýznamnější růstovou položkou jsou dávky důchodového pojištění. V důsledku zvýšení cenové hladiny a značného růstu reálných mezd v posledních letech byly důchody valorizovány o 4 %, což představuje částku kolem 17 mld. Kč. Část tohoto nárůstu (cca 2,5 mld. Kč) je dána změnou ve valorizačním vzorci, který od roku 2018 tvoří součet růstu indexu spotřebitelských cen nebo indexu životních nákladů důchodců (podle toho,

kteřý je vyšší) a jedné poloviny růstu reálných mezd, namísto jedné třetiny (zákon č. 203/2017 Sb.).

Další sociální opatření cílí na podporu osob se zdravotním postižením jak zvýšením dávek a jejich poskytnutím širšímu okruhu žadatelů, tak i podporou jejich zaměstnávání. Cílovou skupinou jsou také osoby dlouhodobě nemocné nebo osoby o ně pečující. V neposlední řadě se stát snaží podpořit rodiny s dětmi, ať již formou zvýšení sociálních dávek, podporou návratu matek na pracovní trh či zavedením otcovské dovolené. Vyjma výše zmíněných dopadů v důchodové oblasti je diskreční růst výdajů na uvedená opatření predikován ve výši 9,7 mld. Kč. Z toho nejvýznamnější vliv je kalkulován u opatření pro rodinné politiky (cca 5 mld. Kč) a dále u opatření v souvislosti s úpravami v oblasti nemocenského pojištění (3 mld. Kč). Součástí dávek sociálního zabezpečení je také platba státu za státní pojištěnce, která by měla být v roce 2018 meziročně o 3,3 mld. Kč vyšší.

U úrokových výdajů počítá predikce se změnou klesajícího trendu s ohledem na postupný růst úrokových sazeb v podobě zpříšňování měnové politiky v ČR, na které reagují finanční trhy. I přes mírný meziroční nárůst úrokových výdajů by však jejich výše v poměrovém vyjádře-

ní k HDP měla zůstat zachována na úrovni roku 2017 (0,7 % HDP).

Predikce počítá pro rok 2018 s akcelerací investičních výdajů financovaných prostředky z finanční perspektivy 2014–2020. Ze dvou třetin by však bezmála 18% růst investic měl být financován z národních zdrojů. Po tradičně slabší investiční aktivitě na počátku roku je z údajů národních účtů patrný výrazný posun ve 2. čtvrtletí 2018, kdy tempo růstu tvorby hrubého fixního kapitálu dosahovalo 23 %, zejména zásluhou místních vládních institucí.

V rámci ostatních výdajů počítáme v roce 2018 s negativním diskrečním dopadem ve výši cca 3,3 mld. Kč v souvislosti se zavedením 75% slevy z ceny jízdného v autobusech a vlacích pro žáky, studenty do 26 let a seniory starší 65 let, účinné od září tohoto roku (usnesení vlády č. 206/2018).

Absolutní výše dluhu sektoru vládních institucí ke konci roku 2018 by měla zůstat téměř beze změny oproti roku 2017, avšak růst nominálního HDP o 5 % by měl vyústit v meziroční pokles relativního zadlužení až na úroveň 33,0 % HDP.

Box 1: Změny v metodické klasifikaci určitých příjmů a výdajů sektoru vládních institucí

Změny v sektorové klasifikaci jednotek

S účinností od ledna roku 2017 byla do sektoru vládních institucí zařazena, kromě některých státních podniků v likvidaci, společnost OTE, a.s. Jejím jediným akcionářem je ČR, přičemž výkon akcionářských práv provádí Ministerstvo průmyslu a obchodu. OTE, a.s. je organizátorem krátkodobého trhu s elektřinou a plynem a provádí zúčtování a vypořádání odchylek, tj. rozdílů mezi sjednaným a skutečně odebraným nebo vyrobeným množstvím elektřiny a plynu. Společnost rovněž působí v oblasti provozní podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů a dalších podporovaných zdrojů energie.

V rámci sektoru vládních institucí byly aktivity OTE, a.s. spojené s obnovitelnými zdroji energie zaznamenány již před jejím zaklasifikováním do tohoto sektoru. Část příspěvku na obnovitelné zdroje energie hrazená formou dotace z Ministerstva průmyslu a obchodu se promítala jako výdaj státního rozpočtu ve formě transferu nefinančním nepodnikatelským subjektům – právníckým osobám (D.31 – Dotace na produkty). Zbývající část příspěvku účtovaného ve fakturách za energii je nově reklasifikací přeměrována přes sektor vládních institucí jako daňový příjem (D.2 – Daně z produktů) s odrazem na transferové položce (D.31 – Dotace na produkty) na výdajích. Vliv reklasifikace na saldo sektoru vládních institucí je tak pouze ve výši ostatních transakcí spojených s činností této společnosti.

Změny v zaznamenání příjmů z prodeje UMTS a LTE licencí

Úpravy v zaznamenání příjmů z prodeje kmitočtových pásem mobilním operátorům vyplývají z pokynu vydaného Eurostatem (Eurostat, 2017a). Změny se týkají pojetí prodeje licencí k využití kmitočtových pásem jako pronájmu (D.45), čímž dochází k rozprostření dopadu na saldo do jednotlivých let platnosti licence. O jednorázový dopad by se jednalo pouze v případě, pokud by docházelo zároveň k prodeji podkladového aktiva (NP – nevyroběná aktiva). Nově je tedy v účtech sektoru vládních institucí příjem zaznamenán rozložením v čase na dobu udělení práv k využívání kmitočtů, zatímco předchozí zaznamenání odráželo prodej kmitočtových pásem jednorázovým zachycením v účtech vládních institucí. Tyto úpravy jsou v současné době zahrnuty v ročních i čtvrtletních účtech od roku 2014. Pro předchozí roky bude změna zohledněna při revizi národních účtů v roce 2020.

2.3 Mezinárodní srovnání

2.3.1 Saldo sektoru vládních institucí

Deficit sektoru vládních institucí zemí EU v roce 2017 dosáhl 1,0 % HDP. Ve srovnání s rokem 2016 byl nižší o 0,7 p. b. ČR zaznamenala přebytek hospodaření sektoru vládních institucí ve výši 1,5 % HDP, což byl čtvrtý nejvyšší přebytek v EU v roce 2017. Vyšší přebytek vykázaly pouze Malta (3,5 % HDP), Kypr (1,8 % HDP) a Švéd-

sko (1,6 % HDP). Zatímco v prvních dvou zemích, stejně jako v ČR, k přebytku přispěly všechny subsektory, ve Švédsku výhradně ústřední vládní instituce. Kladný výsledek hospodaření v roce 2017 ale vykázalo celkem 13 zemí EU, a to včetně Řecka (0,8 % HDP), které dosáhlo nejvyššího strukturálního přebytku v EU (4,0 % HDP).

Naopak nejvyšší schodek sektoru vládních institucí v roce 2017 vykázalo Španělsko (–3,1 % HDP). Ostatních 14 zemí EU s deficitním hospodařením skončilo pod referenční hranicí Paktu o stabilitě a růstu.

V roce 2018 očekává schodkové hospodaření 16 členských zemí EU, referenční hodnotu deficitu však patrně nepřekročí žádná z nich. Naopak přebytek predikuje zbylých 12 členských zemí EU, nejvyšší na Kypru (3,0 % HDP), v ČR a v Německu (shodně 1,6 % HDP). Velmi podobné hodnoty salda sektoru vládních institucí jako v roce 2017 notifikuje Belgie, ČR, Finsko, Francie, Irsko, Litva, Lucembursko a Rumunsko. Oproti roku 2017 se horší výsledek hospodaření sektoru vládních institucí v relativním vyjádření k HDP předpokládá ve 12 členských zemích EU, v 5 z nich se jedná o snížení přebytku. Obrat z přebytku do deficitu se predikuje v Chorvatsku a nepatrně i v Dánsku. Opačný vývoj je očekáván v Estonsku.

2.3.2 Dluh sektoru vládních institucí

V celé EU dosáhl dluh sektoru vládních institucí v roce 2017 konsolidované hodnoty 81,6 % HDP, tedy o 1,7 p. b. méně než v roce 2016.

Nejzadluženější zemí zůstává Řecko. V roce 2012 sice došlo k prominutí části dluhu vládních institucí ze strany soukromých věřitelů, vlivem několika let trvajících výrazného ekonomického propadu se ale relativní ukazatel dluhu sektoru vládních institucí nijak výrazně nesnižoval a v roce 2017 dosáhl 176,1 % HDP. V roce 2018 se navíc očekává jeho zvýšení o 6,9 p. b. Ačkoliv Řecko v posledních letech ve svém hospodaření generuje přebytky, výše jeho dluhu v absolutním i relativním vyjádření opětovně nabírá rostoucí trend. Důvodem je nevyrovnané hospodaření jednotlivých částí sektoru vládních institucí. Dalšími zeměmi EU s dluhem sektoru vládních institucí nad 100 % HDP zůstávají Itálie, Portugalsko a Belgie, přičemž blízko této hranice se nachází Francie, Španělsko a v roce 2018 také Kypr.

Na druhou stranu většina zemí EU relativní zadlužení snižuje, byť v některých případech jde zejména o vliv hospodářského růstu. Např. v Rumunsku má mezi roky 2014–2018 vzrůst dluh v absolutní výši o více než 25 %, přesto má jeho relativní výše poklesnout až na 35 % HDP, a to vzhledem k očekávanému zvýšení HDP o více než 41 % za stejné období. Švédsko se zase vyznačuje zvýšením dluhu v absolutní výši i přes generované přebytky v letech 2015–2017, nicméně jeho relativní výše se vzhledem k dynamice HDP snížila na 40,8 % HDP a v roce 2018 by měla dále klesnout na 37,7 % HDP. Zhoršující se trend v růstu relativní výše dluhu sektoru vládních institucí by se neměl projevit u žádné členské země EU, naopak k významnějšímu snížení by mělo dojít v Irsku, Maltě, Německu a Nizozemsku.

ČR měla v roce 2017 čtvrtý nejnižší dluh vyjádřený jako poměr k HDP mezi zeměmi EU, což by mělo platit

i v roce 2018. Suverénně nejnižší je tento ukazatel dlouhodobě v Estonsku (8,7 % HDP v roce 2017 a 8,2 % HDP v roce 2018), poté v Lucembursku a Bulharsku. Referenční hodnotu 60 % HDP pro zadlužení veřejných financí nespĺnilo v minulém roce 15 členských zemí EU, v roce 2018 by se měl pod tuto hranici dostat dluh Finska.

Poznámka: V souvislosti s podziminí notifikací vládního deficitu a dluhu ponechává Eurostat v souladu s čl. 15 odst. 1 nařízení Rady ES č. 479/2009, ve znění pozdějších předpisů, výhradu vznesenou na jaře 2018 vůči Maďarsku za nezařazení některých subjektů zřízených Maďarskou národní bankou do sektoru vládních institucí, čímž je údajně zkreslena výše dluhu o 0,1 až 0,2 % HDP v letech 2015–2017. Naopak Eurostat již neuplatňuje na jaře 2018 vznesené výhrady vůči Francii za kvalitu údajů tamní vládní rozvojové agentury se statutem veřejné finanční instituce (*Agence française de développement*), a dále nesprávného zachycení kapitálového transferu do státní společnosti AREVA, zaměřující se na jadernou energetiku.

2.3.3 Financování dluhu sektoru vládních institucí

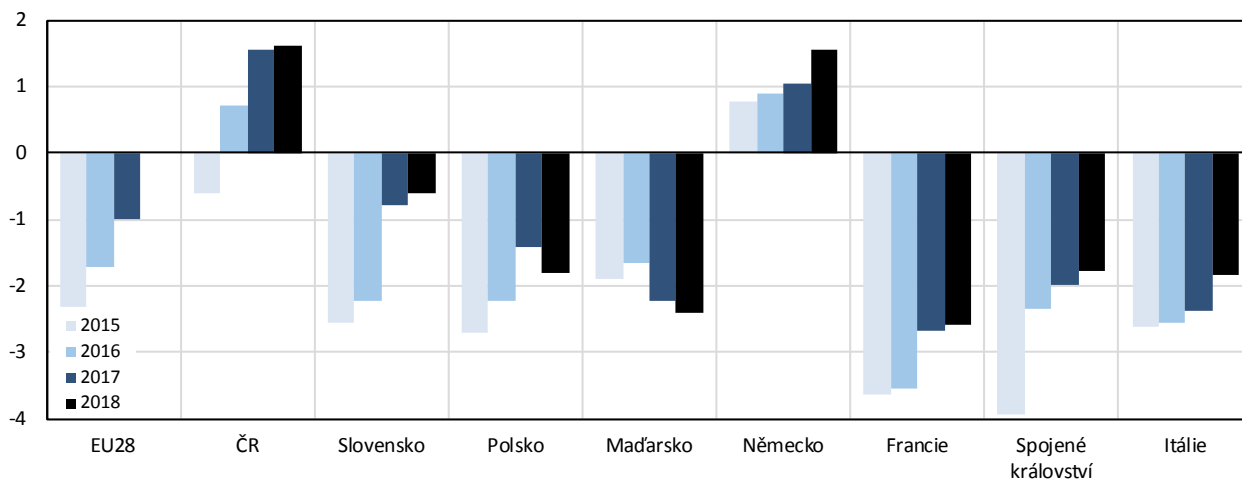
V roce 2018 dochází ve většině zemí EU k mírnému růstu úrokových sazeb státních dluhopisů (Obrázek 2.4) Za vývojem výnosů dluhových cenných papírů jednotlivých zemí EU stojí nejen vnímání jejich fiskální politiky a ekonomické stability finančními trhy, ale také postupné zpřísnování měnové politiky. V období do ledna do září roku 2018 lze zaznamenat mírný pokles výnosů státních dluhopisů pro konvergenční účely pouze u Bulharska, Řecka, Chorvatska a Švédska.

Vysoká důvěra finančních trhů v německou ekonomiku se odráží i v nízkých hodnotách úrokových výnosů (Obrázek 2.4, levý horní panel). V současnosti dosahují nejnižších hodnot mezi členskými státy EU. Výkyvy znamenaly během jednání o sestavení německé vlády na začátku roku 2018. Výnosy belgických státních dluhopisů jsou při srovnání se státy v této skupině vyšší zejména z důvodů většího zadlužení sektoru vládních institucí.

Pravý horní panel Obrázku 2.4 znázorňuje vývoj v zemích EU, jež v minulosti přijaly pomoc ze záchranných fondů EU a Mezinárodního měnového fondu. Úrokové výnosy těchto zemí od propuknutí dluhové krize významně poklesly. Nejnižší hodnotu úrokových výnosů v této skupině vykazuje Irsko, jemuž se podařilo po krizi především díky struktuře ekonomiky rychle obnovit hospodářský růst a zlepšit fiskální ukazatele. Od března roku 2016 se úrokové výnosy Řecka po implementaci reforem požadovaných věřiteli poměrně stabilizovaly, a odrážejí tak pokrok v plnění záchranných programů vedoucí k opuštění posledního programu v srpnu roku 2018. Po jeho opuštění by si země měla být schopna zajistit finanční prostředky na dluhopisovém trhu. Nicméně již v roce 2017 Řecko úspěšně emitovalo státní dluhopisy na finančním trhu po tříleté odmlce.

Obrázek 2.1: Saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2015–2018)

(v % HDP)

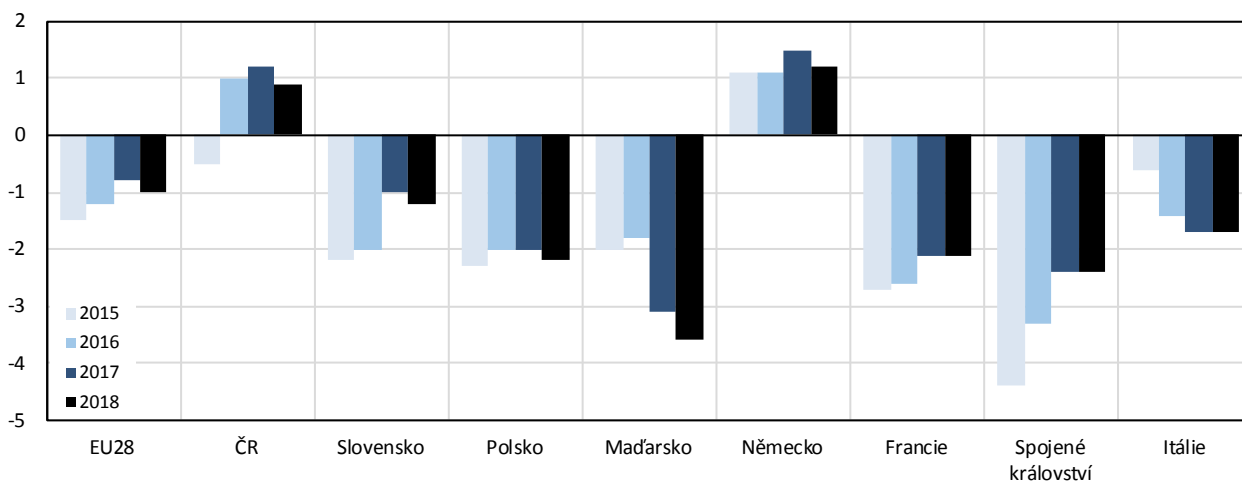

Pozn.: U Spojeného království jde o údaje za finanční rok (1. 4. roku T až 31. 3. roku T+1).

Zdroj: Eurostat (2018b).

Obrázek 2.2: Strukturální saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2015–2018)

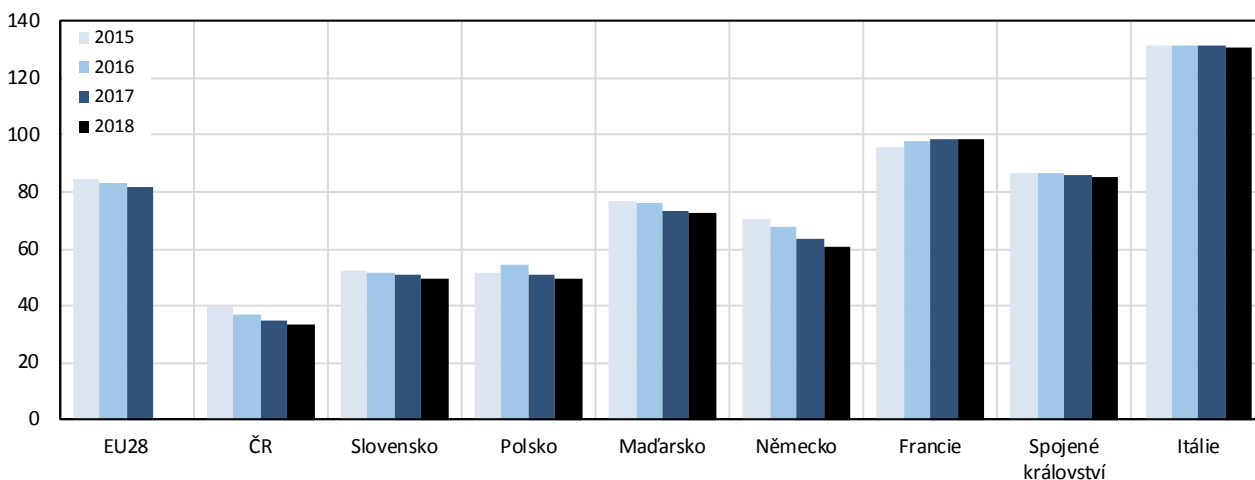
(v % HDP)

Zdroj: EK (2018a).

Obrázek 2.3: Dluh sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2015–2018)

(v % HDP)

Pozn.: U Spojeného království jde o údaje za finanční rok (1. 4. roku T až 31. 3. roku T+1).

Zdroj: Eurostat (2018b).

Levý dolní panel zachycuje země s výraznými výkyvy hodnot úrokových výnosů, které ale na rozdíl od skupin v pravém horním panelu grafu v průběhu dluhové krize pomoc ze záchranných fondů EU nebo Mezinárodního měnového fondu nepřijaly. Do hodnoty úrokových výnosů státních dluhopisů Francie se promítají na jedné straně strukturální problémy země, na straně druhé zlepšení hospodaření sektoru vládních institucí a ukončení postupu při nadměrném schodku vedeného Evropskou komisí od roku 2009. V Lotyšsku a Litvě se po odeznění finanční krize drží úrovně úrokových výnosů v posledních letech na nízkých hodnotách. Růst úrokových sazeb, přičítaný zejména stále nedořešeným problémům bankovního sektoru, se projevuje v nárůstu úrokových výnosů v Itálii, a to až na téměř dvojnásobnou hodnotu v porovnání s koncem roku 2017. Záchranou třetí největší italské banky v červnu 2017 se situací podařilo částečně stabilizovat, avšak plánovaný schodek rozpočtu a diskreční opatření vlády vzbuzují na finančních trzích nejistotu, což se odráží i do rizikové premie.

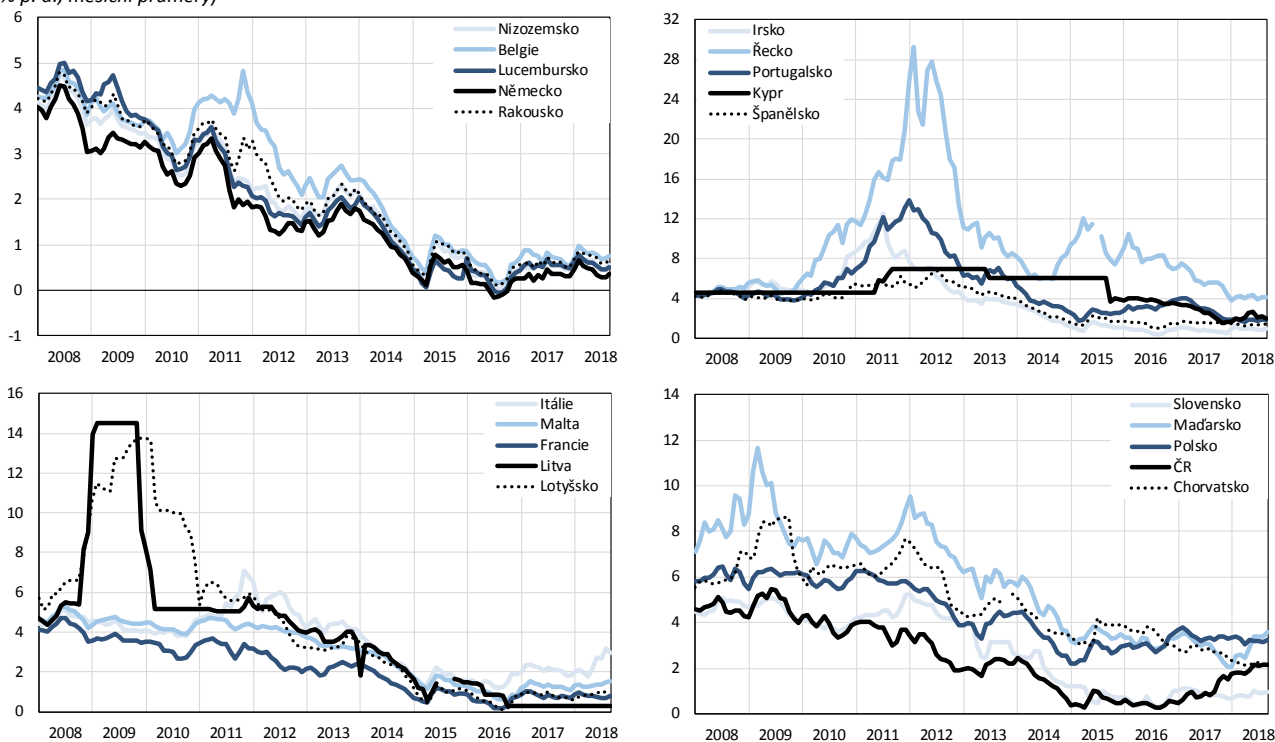
Pravý dolní panel grafu zachycuje země střední Evropy a Chorvatsko. V této skupině v současnosti vykazuje nejnižší hodnoty výnosových měř Slovensko, jež při emisi svých dluhopisů stále profituje z uvolněné měnové poli-

tiky eurozóny. V roce 2018 se úrokové výnosy českých dluhopisů zvyšovaly, což odráží vývoj makroekonomických ukazatelů, zejména zpříšňování měnové politiky s ohledem na vývoj inflace. Výnosy státních dluhopisů ČR pro konvergenční účely se pohybují mírně nad úrovní 2 %.

Emise státních dluhopisů nejsou jediným způsobem krytí dluhu sektoru vládních institucí. V EU existují země s dalším významným zdrojem financování, jímž jsou půjčky. Z národních podzimních notifikací deficitu a dluhu sektoru vládních institucí vyplývá, že v roce 2017 půjčky tvořily převážnou část celkových prostředků ke krytí konsolidovaného dluhu ve třech členských státech: v Estonsku (84,8 % celkového dluhu), Řecku (80,8 %) a na Kypru (64,1 %). Zatímco v Estonsku je tento podíl vysoký stabilně v důsledku dlouhodobých půjček od Evropské investiční banky a velmi nízkého zadlužení sektoru vládních institucí, v Řecku a na Kypru došlo k výraznému zvýšení v posledních letech. V roce 2011 byl podíl půjček v Řecku 29 % a na Kypru 31,1 %. Změna struktury dluhu podle instrumentů reflektuje půjčky od Mezinárodního měnového fondu a stabilizačních mechanismů EU.

Obrázek 2.4: Výnosy státních dluhopisů ve vybraných zemích EU (leden 2008 až září 2018)

(% p. a., měsíční průměry)

Pozn.: Jedná se o výnosy desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely dané země. Za Lucembursko jsou údaje srovnatelné až od května 2010, od kdy se emitují dluhopisy lucemburské vlády. Předtím se uvažovaly dluhopisy soukromé úvěrové instituce.
Zdroj: ECB (2018).

3 Střednědobý fiskální výhled

Od roku 2017 se ČR zařadila mezi země, které disponují moderními fiskálními pravidly na národní úrovni. Pravidlo u státního rozpočtu a státních fondů určuje mantinely pro rámec fiskální politiky. Od roku 2018 začalo rovněž platit pravidlo pro územní samosprávné celky, které omezuje zadluženost každé obce či kraje. Na jaře 2019 budou fiskální pravidla poprvé vyhodnocena ex-post. Zároveň v roce 2018 začaly plně fungovat dvě nové instituce zřízené zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Jedná se o Národní rozpočtovou radu a Výbor pro rozpočtové prognózy. Obě instituce vnášejí do rozpočtového procesu prvek externího a nezávislého hodnocení.

3.1 Záměry fiskální politiky

Na základě výsledků říjnové notifikace vládního deficitu a dluhu hospodařil sektor vládních institucí v roce 2017 s přebytkem na úrovni 1,5 % HDP, který by se v roce 2018 měl zvýšit na 1,6 % HDP (Eurostat, 2018b). Pozitivně se projevuje robustní výkon ekonomiky a opatření namířená proti daňovým únikům. Jedná se o kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty, platné od ledna 2016, a od prosince 2016 postupně zaváděnou elektronickou evidenci tržeb. V letech 2019 až 2021 by se měl přebytek snížit k hodnotám kolem 1,0 % HDP.

Kladné by mělo zůstat i strukturální saldo, které v roce 2017 dosáhlo zatím své nejvyšší úrovně v historii ČR, a to 1,0 % HDP. Obdobné výše by mělo dosáhnout i v roce 2018. V dalších letech očekáváme postupně jeho konvergenci k 0,3 % HDP (viz Tabulka 3.1). Detailním pohledem na predikovaný vývoj příjmů a výdajů sektoru vládních institucí se zabývá subkapitola 3.2.

S konceptem strukturálního salda úzce souvisí institut střednědobého rozpočtového cíle, který pro ČR odpovídá -1 % HDP a který je plněn s podstatnou rezervou. To by ovšem nemělo nijak ovlivnit snahu o konsolidaci na úrovni státního rozpočtu. Problémem sektoru vládních institucí v ČR je totiž nevyváženost v hospodaření jeho částí. Subsektor fondů sociálního zabezpečení (primárně zdravotní pojišťovny) hospodaří vyrovnaně či mírně

přebytkově a nemá žádný dluh. Subsektor místních vládních institucí je v posledních letech soustavně přebytkový. V roce 2016 dosáhl přebytku 1,0 % HDP, v roce 2017 0,8 % HDP. Oba subsektory však svých výsledků dosahují i vlivem transferů ze státního rozpočtu a změn rozpočtového určení daní, které byly v posledních letech realizovány vždy ve prospěch obcí a krajů. Například poslední změna rozpočtového určení daní, platná od 1. ledna 2018, přináší obcím téměř 10 mld. Kč na úkor státního rozpočtu. Státní rozpočet však od roku 2002, odkdy jsou k dispozici podrobné informace z národních účtů, skončil v aktuální metodice v přebytku pouze jednou, a to v roce 2017. V případě potřeby aktivní fiskální politiky v době hospodářského propadu či redistribuce důchodů ve společnosti přitom leží prakticky celé břemeno na státním rozpočtu. Proto je nezbytné, aby veřejné finance byly řízeny obezřetně a vytvářely rezervy v období výrazné ekonomické prosperity nejen jako celek, nýbrž i se zřetelem k jednotlivým částem a jejich funkcím. Pozitivně tak lze vnímat fakt, že se podařilo sestavit návrh státního rozpočtu na rok 2019 se schodkem o 10 mld. Kč nižším, než s jakým počítal střednědobý výhled. Snahou Ministerstva financí je v trendu snižování plánovaných schodků dále pokračovat, pokud to dovolí hospodářsko-politická situace.

Tabulka 3.1: Nastavení fiskální politiky (2015–2021)

(v % HDP, fiskální úsilí v procentních bodech)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo sektoru vládních institucí	-0,6	0,7	1,5	1,6	1,0	0,9	0,8
Cyklická složka salda podle metody OECD	0,1	-0,1	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5
Jednorázové a ostatní přechodné operace	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Strukturální saldo podle metody OECD	-0,6	0,9	1,0	1,1	0,5	0,4	0,3
Fiskální úsilí (změna strukturálního salda) podle metody OECD	0,2	1,5	0,1	0,1	-0,6	-0,1	0,0
Cyklická složka salda podle metody ECB	-0,3	-0,2	0,1	0,3	0,4	0,3	0,1
Strukturální saldo podle metody ECB	-0,3	1,0	1,4	1,4	0,6	0,7	0,7
Fiskální úsilí podle metody ECB	0,5	1,3	0,4	-0,1	-0,7	0,0	0,1

Pozn.: Rozdílný vývoj cyklické složky salda (a tedy i strukturálního salda) podle metod Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Evropské centrální banky je způsoben tím, že metoda Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj pracuje s cyklem definovaným pomocí mezery výstupu, metoda druhá modeluje cyklické chování citlivých položek vládních příjmů a výdajů vzhledem k cyklickému průběhu dílčích makroekonomických bází (mzdy a jiné příjmy z pracovní činnosti v soukromém sektoru, čistý provozní přebytek, spotřeba domácností a nezaměstnanost). Ty mají odlišný cyklický vývoj než HDP a jeho potenciál.

Zdroj: ČSÚ (2018a, 2018b). Predikce a výpočty MF ČR.

3.2 Střednědobý výhled sektoru vládních institucí

Sektor vládních institucí se skládá z ústředních vládních institucí, místních vládních institucí a fondů sociálního zabezpečení. Dominantním prvkem v subsektoru ústředních vládních institucí je státní rozpočet. Celkový rámec výdajů státního rozpočtu a státních fondů determinuje fiskální pravidlo odvozené od střednědobého rozpočtového cíle ČR.

Na rok 2019 schválila vláda ČR svým usnesením č. 281 z 30. dubna 2018 k Rozpočtové strategii sektoru veřejných institucí ČR hotovostní konsolidovaný výdajový rámec státního rozpočtu ČR a státních fondů ve výši 1 496 mld. Kč, na rok 2020 pak 1 533 mld. Kč a pro rok 2021 ve výši 1 579 mld. Kč. Na základě nové predikce příjmů státního rozpočtu a státních fondů pak bylo možné zvýšit výdajový rámec pro rok 2019 o 63,9 mld. Kč, přičemž dvě třetiny tohoto zvýšení šly na vrub daňovým příjmům včetně sociálního pojištění a jedna třetina byla navýšení ostatních příjmů (zejména převod z privatizačního účtu). Vliv hospodářského cyklu ve změně příjmů byl pak odhadován na 0,8 mld. Kč v roce 2019 a mírně převyšující 1 mld. Kč v letech výhledu. Aktualizovaná výše konsolidovaného výdajového rámce státního rozpočtu a státních fondů na rok 2019 tak po zaokrouhlení na celé miliardy korun činí 1 583 mld. Kč. Výdajové rámce pro roky 2020 a 2021 byly upraveny obdobným způsobem jako na rok 2019 a nové rámce tak činí 1 604 mld. Kč pro rok 2020 a 1 667 mld. Kč pro rok 2021 (Tabulka 3.2).

Aktuální výdajové rámce jsou kompatibilní s deficitem státního rozpočtu ve výši 40 mld. Kč, což by za očekávaných podmínek mělo vést ke splnění střednědobého rozpočtového cíle v celém horizontu výhledu.

U fondů sociálního zabezpečení předpokládáme – vzhledem k jejich hospodaření v minulosti a predikovaným příjmům – udržení mírných přebytků, ovšem s klesající tendencí. Kromě schváleného nárůstu plateb ze státního rozpočtu za tzv. státního pojištěnce o cca 3,5 mld. Kč ročně do roku 2020 (pro rok 2021 u plateb za státního pojištěnce přijímáme technický předpoklad obdobného zvýšení) očekáváme především na počátku prognózovaného období silnou dynamiku objemu mezd a platů, která by postupně měla slábnout. To by mělo, i vzhledem ke stabilnímu vývoji výdajové strany, plně pokrýt potřeby systému zdravotnictví v letech 2019–2021.

Místní vládní instituce v posledních letech vykazují značné přebytky. To je dáno nejen nárůstem příjmů (ať již změnou rozpočtového určení daní, ekonomickým vývojem či podílem na efektech opatření proti daňovým únikům), ale i nízkými investičními výdaji. Poslední údaje z pokladního plnění však indikují obrat u investičních výdajů v souladu s předchozími predikcemi. Se zvolněním tempa daňových příjmů by se měly přebytky místních vlád mírně snižovat (Tabulka 3.3).

Tabulka 3.2: Úprava výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů

(v mld. Kč)

		2019	2020	2021
Konsolidovaný výdajový rámec dle usnesení vlády ČR č. 281/2018	<i>mld. Kč</i>	1 496	1 533	1 579
Změna hotovostních příjmů státního rozpočtu a státních fondů *	+ <i>mld. Kč</i>	63,9	71,6	89,7
Cyklická složka změny hotovostních příjmů státního rozpočtu a státních fondů	- <i>mld. Kč</i>	0,8	1,1	1,3
Změna odhadu příjmů z fondů Evropské unie a finančních mechanismů	+ <i>mld. Kč</i>	23,9	-	-
Upravený konsolidovaný výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů (po zaok.)	<i>mld. Kč</i>	1 583	1 604	1 667

Pozn.: * Mimo příjmy z EU a finančních mechanismů.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 3.3: Hospodaření sektoru vládních institucí

(v % HDP, růst v %)

		2017	2018	2019	2020	2021
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,5	1,6	1,0	0,9	0,8
Ústřední vládní instituce	% HDP	0,6	0,7	0,3	0,3	0,4
Místní vládní instituce	% HDP	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4
Fondy sociálního zabezpečení	% HDP	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Příjmy celkem	% HDP	40,5	41,7	41,7	41,6	41,6
	růst v %	6,6	8,0	5,2	4,3	4,3
Výdaje celkem	% HDP	39,0	40,1	40,7	40,7	40,8
	růst v %	4,4	8,1	6,6	4,5	4,6

Zdroj: Rok 2017 ČSÚ (2018a, 2018b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.2.1 Příjmy sektoru vládních institucí

Vývoj příjmů sektoru vládních institucí by měl být v letech výhledu ovlivněn hlavně příznivým makroekonomickým prostředím. Opatření zaměřená na efektivnější výběr daní by měla příjmy ovlivňovat na začátku horizontu predikce. Průměrný nárůst příjmů sektoru vládních institucí očekáváme ve výši 4,6 %, z toho daňových příjmů (včetně příspěvků na sociální zabezpečení) ve výši 5,0 %.

Predikujeme, že výnos daně z příjmů fyzických osob poroste v letech výhledu průměrně o 8,5 %, dynamika by však měla zpomalovat. Při zohlednění mzdové distribuce a způsobu výpočtu daně jsou tempa růstu v jednotlivých letech ovlivněna prognózou vývoje objemu mezd a platů v ekonomice, do určité míry rovněž i rozložením diskrečních opatření včetně zvýšení minimální a zaručené mzdy. V letech 2019 a 2020 by měla daňové příjmy zvýšit o 1,1 mld. Kč elektronická evidence tržeb (zákon č. 112/2016 Sb.). Spuštění obou zbývajících fází elektronické evidence tržeb dle vládního návrhu (sněmovní tisk č. 205) je plánováno od poloviny roku 2019 a měla by se do ní zapojit všechna povolání spadající do 3. a 4. fáze dle původního harmonogramu. Návrh reaguje na rozhodnutí Ústavního soudu (sp. zn. Pl. ÚS 26/16) a dosavadní aplikační praxi, kdy zákon, nikoliv pouze vyhláška, uvede okruh subjektů právní úpravy. Z dalších diskrečních opatření je uvažováno v predikci pouze s cca -0,2 mld. Kč z titulu zavedení pečovatelské dovolené od poloviny roku 2018.

Obdobné faktory jako u daně z příjmů fyzických osob budou ovlivňovat vývoj příspěvků na sociální zabezpečení, kde se navíc projeví navyšování plateb státu za státního pojištěnce ve výši cca 3,5 mld. Kč ročně. Průměrný růst výnosu příspěvků na sociální zabezpečení je po zohlednění diskrečních opatření v letech výhledu predikován na úrovni 6 %. K jeho zvýšení má přispět i nárůst vyměřovacího daňového základu u podnikajících osob v důsledku elektronické evidence tržeb. Diskreční opatření u sociálního a zdravotního pojištění v souvislosti s účinností zákona o evidenci tržeb očekáváme v letech 2019 a 2020 ve výši cca 0,3 mld. Kč. Jedná se však o dopad pouze do zdravotního pojištění, neboť stanovení minimálních záloh je zde, na rozdíl od sociálního pojištění, relativně striktnější. Opačným směrem působí na příjmy systému sociálního a zdravotního pojištění zavedení uvedeného dlouhodobého ošetřovného, u něhož je v roce 2019 předpokládán dopad ve výši cca -0,4 mld. Kč. Snížení příjmů na sociální pojištění přináší návrh na zrušení karenční doby v prvních třech dnech nemocenské (sněmovní tisk č. 109). Zvýšené náklady pro zaměstnavatele má dle tohoto návrhu kompenzovat snížená sazba na nemocenské pojištění o 0,2 p. b. s dopadem -1,8 mld. Kč v letech 2019 a 2020.

Výnos daně z příjmů právnických osob by měl v průměru růst o 3,1 %. Dynamika této daně je primárně opřena o vývoj hrubého provozního přebytku. Předpokládané zvýšení příjmů u tohoto daňového titulu v důsledku

zavedení elektronické evidence tržeb očekáváme v meziročním vyjádření ve výši 0,4 mld. Kč v roce 2019 i v roce 2020. Pozitivní dopad ve výši 0,2 mld. Kč by rovněž mělo mít zavedení opatření v důsledku směrnice Rady EU 2016/1164, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem (tzv. směrnice ATAD).

U výnosu daně z přidané hodnoty predikujeme v letech výhledu průměrný růst o 5 %. Autonomní vývoj koresponduje zjednodušeně s růstem nominální spotřeby domácností a s částí výdajů na konečnou spotřebu i s tvorbou hrubého fixního kapitálu vládních institucí, jejichž růst v letech výhledu predikujeme právě v průměrné výši 5 %. Dopad zákona o evidenci tržeb odhadujeme ve výši 1,2 mld. Kč v roce 2019 i v roce 2020. Novela zákona o evidenci tržeb obsahuje rovněž přesun některých služeb a komodit do nižších sazeb (jedná se o služby s vysokým podílem práce, vodné a stočné atd.), což by mělo vést ke snížení příjmů o 1,6 mld. Kč v roce 2019 a 2020. Pozitivně by měla na výnos daně z přidané hodnoty působit úprava nadměrných odpočtů v rámci návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony (sněmovní tisk č. 206) ve výši 0,6 mld. Kč od roku 2019.

Výnos spotřebních daní by měl v celém horizontu růst pouze mírně, průměrné tempo by mělo činit méně než 0,5 %. Nejvyšší růst by měl být kolem 0,6 % v roce 2019, kdy dojde ke sjednocení vratek spotřební daně z motorové nafty pro všechny činnosti v zemědělské prvovýrobě (zákon č. 453/2016 Sb.). Spuštění této třetí fáze by mělo snížit počáteční negativní dopad tohoto opatření na příjmy o 0,6 mld. Kč. V následujících letech pak neočekáváme působení žádného diskrečního opatření a výnos je determinován růstem reálné spotřeby domácností.

U ostatních příjmů počítáme v období 2019–2021 s růstem investičních dotací v souladu s postupným zvyšováním realizace projektů z prostředků fondů EU v rámci programového období 2014–2020.

3.2.2 Výdaje sektoru vládních institucí

V letech 2019–2021 odhadujeme průměrný růst výdajů sektoru vládních institucí na 5,2 %. V poměru k HDP by výdaje měly být v celém horizontu predikce v podstatě stabilní a pohybovat se mezi 40 a 41 % HDP.

S citelným navýšením počítáme v roce 2019 v oblasti peněžitých dávek sociálního zabezpečení, což reflektuje jak schválená opatření, zejména v oblasti dávek důchodového pojištění, tak ekonomický vývoj. S účinností od 1. ledna 2019 dochází ke zvýšení základní výměry důchodů z 9 % na 10 % průměrné mzdy. Současně se příjemcům dávek důchodového pojištění ve věku 85 let a více zvyšuje měsíční důchod o 1 000 Kč (zákon č. 191/2018 Sb.). Spolu s autonomním vývojem daným inflací a růstem reálných mezd pak důchody od ledna 2019 vzrostou celkem o 7,3 %. Dopad samotných diskrečních opatření převyšuje 14 mld. Kč.

Tabulka 3.4: Výhled příjmů sektoru vládních institucí

	2017	2018	2019	2020	2021
	<i>mld. Kč</i>				
Příjmy celkem	2044	2208	2323	2422	2528
Daňové příjmy	1018	1086	1136	1182	1229
Daně z výroby a dovozu	628	662	677	700	722
Daň z přidané hodnoty	388	416	440	461	482
Spotřební daně	164	165	166	167	167
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	390	424	459	483	506
Daň z příjmů fyzických osob	202	234	263	281	299
Daň z příjmů právnických osob	176	178	184	189	195
Kapitálové daně	0	0	0	0	0
Sociální příspěvky	760	833	895	944	994
Důchody z vlastnictví	31	32	30	29	27
Ostatní	236	257	261	268	278
	<i>růst v %</i>				
Příjmy celkem	6,6	8,0	5,2	4,3	4,3
Daňové příjmy	7,3	6,7	4,7	4,0	3,9
Daně z výroby a dovozu	7,1	5,4	2,3	3,3	3,3
Daň z přidané hodnoty	9,5	7,4	5,7	4,7	4,6
Spotřební daně	3,6	0,5	0,7	0,3	0,4
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	7,8	8,8	8,3	5,2	4,9
Daň z příjmů fyzických osob	10,4	15,8	12,4	6,8	6,4
Daň z příjmů právnických osob	5,1	1,2	3,3	3,1	2,9
Kapitálové daně	70,6	42,4	-26,4	1,6	1,4
Sociální příspěvky	8,0	9,7	7,4	5,4	5,3
Důchody z vlastnictví	-18,2	4,4	-6,1	-4,4	-5,3
Ostatní	3,4	9,0	1,4	2,6	3,8
Daňová kvóta	35,2	36,2	36,5	36,6	36,6
	<i>% HDP</i>				

Pozn.: Spotřební daně jsou očištěny o dotace na obnovitelné zdroje energie.

Zdroj: Rok 2017 ČSÚ (2018b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 3.5: Struktura diskrečních opatření (2019–2021)

(v mld. Kč)

	2019	2020	2021
Opatření na příjmové straně celkem	18,8	0,8	0,5
Přímé daně	18,0	1,3	0,6
Daň z příjmů fyzických osob	4,6	1,2	0,1
Daň z příjmů právnických osob	0,6	0,4	0,0
Sociální a zdravotní pojištění	12,8	-0,3	0,5
Nepřímé daně	0,8	-0,4	0,0
Daň z přidané hodnoty	0,2	-0,4	0,0
Spotřební daně	0,6	0,0	0,0
Ostatní příjmy	0,0	-0,1	0,0
Opatření na výdajové straně celkem	-43,2	-0,9	-1,0
Sociální dávky	-14,5	0,1	0,0
Náhrady zaměstnancům	-30,0	-1,0	-1,0
Zdravotnictví	0,0	0,0	0,0
Ostatní výdaje	1,3	0,0	0,0
Celkový dopad na saldo	-24,3	-0,1	-0,5
	<i>% HDP</i>		
	-0,4	0,0	0,0

Pozn.: Údaje v tabulce zobrazují meziroční diskreční změny v důsledku veškerých plánovaných opatření na příjmové a výdajové straně rozpočtu sektoru vládních institucí. Záporné hodnoty značí meziroční zhoršení salda.

Zdroj: MF ČR.

Dalším opatřením, které zvyšuje sociální výdaje, je dlouhodobé ošetřování s dopadem 0,6 mld. Kč v roce 2019. Celkem tedy peněžité sociální dávky vzrostou v roce 2019 o téměř 7 %. V letech výhledu počítáme s růstem okolo 4 % daným autonomním vývojem.

Výdaje na konečnou spotřebu sektoru vládních institucí budou v letech výhledu taženy v první řadě náhradami zaměstnancům a naturálními sociálními dávkami, v menší míře pak mezispotřebou. V roce 2019 predikujeme růst objemu výdajů na náhrady zaměstnancům ve výši 10 %. Schválený nárůst prostředků na platy se týká prakticky všech zaměstnanců sektoru vládních institucí v rozmezí od 7,4 % (pro vojáky a státní úředníky) do cca 15 % (pedagogičtí pracovníci, civilní zaměstnanci státních zastupitelství). V důsledku relativně rychlého růstu platů státních zaměstnanců v posledních letech očekáváme po roce 2019 jeho zpomalení na průměrnou úroveň kolem 6 %.

Růst naturálních sociálních dávek predikujeme kolem hodnoty 4 %, což se blíží jejich dlouhodobé průměrné míře růstu. Postupné zvolňování dynamiky objemu mezd a platů v ekonomice vedoucí ke zpomalení růstu pojistného by mělo podporovat snahu zdravotních pojišťoven

o stabilnější nárůst jejich výdajů a postupný návrat k vyrovnaným saldům.

Výše růstu mezispotřeby by měla v letech výhledu dosahovat 3 %. Tempo zapojování prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů by od roku 2019 mělo zvolnit vlivem vyššího nárůstu v roce 2018 na úroveň obvyklou pro tuto fázi finanční perspektivy. Navíc po roce 2019 by se měl projevit i vliv nižší dynamiky cen (více v kapitole 1).

U investic do fixního kapitálu predikujeme v letech 2019 a 2020 dynamiku těsně pod 7 %. Ta je ovlivněna vyšší srovnávací základnou roku 2018, v příštím roce by se pak měly investice dostat na svojí běžnou úroveň v rámci cyklu absorpce prostředků z finanční perspektivy EU. V těchto letech by investice spolufinancované z fondů EU měly růst kolem 10 % ročně. Tento vývoj ponechává prostor pro zrychlení realizace projektů ke konci aktuální finanční perspektivy, tedy v souladu s pravidlem „n+3“ v letech 2021 až 2023. Pro rok 2021 proto očekáváme akceleraci investiční aktivity na 8,5 %, přičemž investice spolufinancované prostředky EU by měly růst o 14 %. Finanční prostředky z fondů EU by měly doplňovat národní zdroje hlavně v oblastech investic do infrastruktury či vědy, výzkumu a zaměstnanosti.

Tabulka 3.6: Výhled výdajů sektoru vládních institucí

	2017	2018	2019	2020	2021
<i>mld. Kč</i>					
Výdaje celkem	1966	2126	2265	2368	2476
Výdaje na konečnou spotřebu	968	1037	1103	1151	1200
Výdaje na kolektivní spotřebu	444	487	541	566	587
Výdaje na individuální spotřebu	525	550	562	585	613
Naturální sociální dávky	152	160	166	173	180
Transfery individuálních netržních výrobků a služeb	373	390	396	412	433
Sociální transfery jiné než naturální	597	630	673	701	730
Úroky	38	38	41	45	48
Dotace	110	116	125	129	134
Tvorba hrubého fixního kapitálu	171	201	215	230	249
Ostatní	82	104	109	113	115
Náhrady zaměstnancům	462	515	567	601	637
Sociální transfery celkem	750	790	839	874	910
<i>růst v %</i>					
Výdaje celkem	4,4	8,1	6,6	4,5	4,6
Výdaje na konečnou spotřebu	5,4	7,0	6,4	4,3	4,3
Výdaje na kolektivní spotřebu	2,3	9,8	11,1	4,5	3,8
Výdaje na individuální spotřebu	8,2	4,7	2,2	4,1	4,8
Naturální sociální dávky	3,1	4,9	4,0	4,0	4,0
Transfery individuálních netržních výrobků a služeb	10,4	4,6	1,5	4,2	5,1
Sociální transfery jiné než naturální	2,7	5,5	6,8	4,2	4,1
Úroky	-13,7	0,4	8,8	8,5	7,9
Dotace	1,7	5,5	8,0	3,5	3,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	10,3	17,6	6,8	6,9	8,5
Ostatní	8,2	27,6	4,0	3,8	1,9
Náhrady zaměstnancům	10,1	11,5	10,0	6,0	6,0
Sociální transfery celkem	2,8	5,3	6,2	4,2	4,1

Zdroj: Rok 2017 ČSÚ (2018b). Výpočty a predikce MF ČR.

Výrazné zvýšení by mělo v roce 2019 nastat rovněž u dotací. Růst ve výši 8 % odráží dopad slevy na jízdné pro studenty do 26 let a seniory od 65 let ve výši 75 % zavedené od září 2018. Meziroční dopad této slevy odhadujeme pro rok 2019 ve výši kolem 7 mld. Kč. Naproti tomu transfery by měly – po vyplacení jednorázového plnění v souvislosti s elektrárnou společností Adularya v Turecku v letošním roce – mírně klesnout.

Sohledem na očekávaný vývoj měnové politiky ČR a měnové politiky v eurozóně předpokládáme postupný růst sazeb, jenž by měl v letech výhledu vést v absolutním vyjádření k růstu úrokových výdajů. Druhým faktorem je refinancování emisí na krátkém konci výnosové křivky, které v nedávné minulosti využívaly záporných výnosů, emisemi s delší dobou do splatnosti a adekvátně vyššími výnosy. V poměrovém vyjádření by úrokové výdaje měly v průběhu celého výhledu vzrůst o 0,1 p. b. na 0,8 % HDP. Podrobněji se této problematice věnuje následující subkapitola.

3.2.3 Dluh sektoru vládních institucí

Ke konci roku 2018 očekáváme dluh sektoru vládních institucí ve výši 33 % HDP. Meziroční pokles zadlužení o 1,6 p. b. je výsledkem pozitivního hospodaření sektoru vládních institucí (objemově pak zejména státního rozpočtu, jehož plnění se očekává na konci roku 2018 vyrovnané) a dynamiky nominálního HDP. Relativní míra zadlužení sektoru vládních institucí se v posledních letech signifikantně snižuje. Od roku 2013 by měla klesnout o téměř 12 p. b., což dnes řadí veřejné finance ČR mezi nejméně zadlužené v EU (blíže subkapitola 2.3.2) a bezpečně splňuje Maastrichtské dluhové kritérium (60 % HDP). Tím se vytváří fiskální prostor v případě zásadních šoků. Úroveň dluhové kvóty také plní národní pravidlo dané zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, jež posuzuje výši dluhu sektoru vládních institucí očištěnou o rezervu peněžních prostředků vzniklých financováním státního dluhu vůči hranici 55 %

HDP. Pro rok 2017 hodnota takto upraveného dluhu dosáhla 34,6 % HDP (NRR, 2018), v roce 2018 ji očekáváme na 33 % HDP.

Další pokles dluhové kvóty predikujeme i v následujících letech, a to celkem o 1,9 p. b. až na úroveň 30 % HDP (Tabulka 3.7). Absolutní výše dluhu sektoru vládních institucí je pro roky 2019–2021 odvozena zejména od plánovaného hospodaření státního rozpočtu a z něj předpokládaného vývoje státního dluhu, stejně jako od očekávaného výsledku hospodaření místních vládních institucí.

Úrokové výdaje by měly z hodnoty 0,7 % HDP v roce 2018 vzrůst ke konci horizontu predikce na 0,8 % HDP. Nárůst je způsoben splatností emisí státních dluhopisů se záporným úrokovým výnosem a jejich nahrazením emisemi s vyšším predikovaným výnosem do splatnosti. Růst výnosů do splatnosti odráží vývoj makroekonomických ukazatelů, zejména zpříšňování měnové politiky s ohledem na vývoj inflace. Ukazatel dlouhodobých úrokových sazeb pro konvergenční účely by tak měl vzrůst z hodnoty 2,1 % v roce 2018 až na hodnotu 3,3 % v roce 2021. Pozitivní vnímání fiskální disciplíny ČR na finančních trzích je zdůrazňováno jak mezinárodními institucemi, tak ratingovými agenturami. Standard & Poor's a Scope Ratings v první polovině roku 2018 potvrdily své hodnocení ČR, Moody's dokonce zlepšila svůj výhled ze stabilního na pozitivní při potvrzení dlouhodobých závazků v domácí i v zahraniční měně na úrovni A1 (MF ČR, 2018d). JCR také v červenci 2018 vylepšila ratingové hodnocení ČR ze stupně AA– na AA u dlouhodobých závazků v domácí měně a ze stupně A+ na AA– u dlouhodobých závazků v cizí měně, u obou se stabilním výhledem. I Fitch Ratings v srpnu 2018 zvýšila rating dlouhodobých závazků ČR v domácí i cizích měnách na stupeň AA– se stabilním výhledem. V mezinárodním srovnání se zeměmi EU dosahuje ČR několik let lepšího ratingového hodnocení, než je průměr zemí eurozóny.

Tabulka 3.7: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vládní instituce celkem	<i>mld. Kč</i>	1755	1750	1750	1774	1798	1822
Ústřední vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	1714	1734	1741	1770	1799	1828
Místní vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	89	85	79	74	69	64
Fondy sociálního zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	0	0	0	0	0	0
Poměr dluhu vládních institucí na HDP	%HDP	36,8	34,7	33,0	31,9	30,9	30,0
Příspěvky ke změně poměru dluhu k HDP							
Změna dluhu	<i>p.b.</i>	-3,1	-2,1	-1,6	-1,2	-0,9	-0,9
Primární saldo sektoru vládních institucí	<i>p.b.</i>	-1,6	-2,3	-2,3	-1,8	-1,7	-1,6
Úroky	<i>p.b.</i>	0,9	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Růst HDP v běžných cenách	<i>p.b.</i>	-1,4	-2,0	-1,6	-1,6	-1,4	-1,3
Ostatní faktory	<i>p.b.</i>	-1,0	1,4	1,6	1,5	1,3	1,2
Rozdíly mezi hotovostním a aktuálním principem	<i>p.b.</i>	0,2	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Čisté pořízení finančních aktiv	<i>p.b.</i>	-1,2	2,2	1,7	1,4	1,3	1,3
Přecenění a ostatní faktory	<i>p.b.</i>	0,1	-0,3	-0,1	0,1	0,1	-0,1

Zdroj: Údaje za dluh sektoru vládních institucí a jeho subsektorů do roku 2017 ČSÚ (2018b). Výpočty a predikce MF ČR.

Současná predikce nepočítá s žádnými významnějšími privatizačními příjmy podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí má subsektor ústředních vládních institucí (Tabulka 3.7). V roce 2018 se očekává hodnota jeho dluhu přes 1 740 mld. Kč, což tvoří cca 96% podíl na celkovém dluhu sektoru vládních institucí. Dluh subsektoru místních vládních institucí představuje zbylá zhruba 4 % celkového dluhu. V roce 2018 očekáváme jeho výši 79 mld. Kč a v letech 2019–2021 postupné snižování z důvodu predikovaného přebytkového hospodaření a do určité míry i vlivem účinnosti zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Zákon stanovuje pro územní samosprávné celky minimální výši splátky jistiny nad obezřetnou úroveň zadlužení (blíže viz MF ČR, 2016). Subsektor fondů sociálního zabezpečení vykazuje dlouhodobě zanedbatelnou míru zadluženosti.

3.2.4 Cyklický vývoj, rozklad salda a fiskální impuls

Produkční mezera v roce 2017 dosáhla 1,5 % potenciálního produktu, přičemž setrvání v blízkosti této hodnoty

předpokládáme i v celém horizontu predikce. V důsledku toho by měla zůstat kladná také cyklická složka salda sektoru vládních institucí, a tedy cyklicky očištěné saldo by mělo být nižší než saldo celkové.

Při výpočtu strukturálního salda dále zohledňujeme i jednorázové a ostatní přechodné operace. V roce 2018 zahrnujeme jako jednorázový výdajový transfer na financování pohledávky České exportní banky za společností Adularya na výstavbu elektrárny v Turecku ve výši 4,3 mld. Kč. V letech výhledu pak žádné jednorázové a přechodné operace neočekáváme.

Vliv fiskální politiky na ekonomický vývoj je nejčastěji posuzován pomocí změny strukturálního salda (fiskální úsilí). Nicméně toto pojetí interpretuje skutečný vliv fiskální politiky velmi zjednodušeně a neúplně. Proto se upravuje fiskální úsilí o vztahy mezi rozpočty vládních institucí ČR a rozpočtem EU, dotace na obnovitelné zdroje a úrokové náklady (Tabulka 3.9). Takto spočtený fiskální impuls zachycuje prvotní vlivy nastavení veřejných financí na makroekonomické agregáty.

Tabulka 3.8: Strukturální saldo sektoru vládních institucí (metoda OECD)

		2017	2018	2019	2020	2021
Růst HDP ve stálých cenách	%	4,3	3,0	2,9	2,7	2,5
Růst potenciální hrubé přidané hodnoty	%	2,7	3,0	2,9	2,7	2,7
Produkční mezera	% PP	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,5	1,6	1,0	0,9	0,8
Cyklická složka salda	% HDP	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5
Cyklicky očištěné saldo	% HDP	1,0	1,0	0,5	0,4	0,3
Jednorázové a ostatní přechodné operace	% HDP	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Strukturální saldo	% HDP	1,0	1,1	0,5	0,4	0,3
Změna strukturálního salda (fiskální úsilí)	<i>p.b.</i>	0,1	0,1	-0,6	-0,1	0,0
Úroky	% HDP	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Primární strukturální saldo	% HDP	1,8	1,8	1,2	1,1	1,1
Změna primárního strukturálního salda	<i>p.b.</i>	-0,1	0,0	-0,6	-0,1	0,0

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 3.9: Fiskální úsilí a fiskální impuls

(v procentních bodech)

	2017	2018	2019	2020	2021
Fiskální úsilí s opačným znaménkem (výdaje – příjmy)	-0,1	-0,1	0,6	0,1	0,0
Rozdíl fiskálního úsilí a input impulsu	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,0
Rozdíl v příjmech	-0,1	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Příjmy z fondů EU	-0,1	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Spotřební daně z obnovitelných zdroje energie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rozdíl ve výdajích	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Očištěné úrokové platby	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Odvody do rozpočtu EU	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Dotace na obnovitelné zdroje energie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fiskální impuls - input přístup	0,2	0,0	0,6	0,1	0,1

Pozn.: Východiskem pro výpočet fiskálního impulsu je meziroční změna strukturálního salda s opačným znaménkem, která je upravena o: úrokové platby, příjmy z fondů EU a finančních mechanismů, odvody do rozpočtu EU a daně a dotace vztahující se k obnovitelným zdrojům energie (viz také Box 1). Další očištění impulsu o aktivaci vědy a výzkumu a platby za státní pojištěnce jsou bez vlivu na saldo, ovšem v důsledku různých multiplikátorů mohou ovlivňovat výpočet output impulsu. Blíže MF ČR (2015).

Zdroj: MF ČR.

Box 2: Národní metodika klasifikace jednorázových a přechodných opatření

Zavedením fiskálního pravidla pro konsolidované výdaje státního rozpočtu a státních fondů do české rozpočtové soustavy podle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, došlo k upravení metodiky pro klasifikaci jednorázových a přechodných opatření. MF ČR s Národní rozpočtovou radou vytvořilo novou národní metodiku, i když značně ovlivněnou původní metodikou MF ČR a metodikou EK (Lang et al., 2018). První aplikace nové metodiky proběhla v dubnu roku 2018 při odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů na roky 2019 až 2021.

Při identifikaci jednorázových opatření vycházela původní metodika MF ČR do značné míry z definic a vymezení EK (2004). V zásadě se držela toho, že opatření musí být identifikována a jejich dopad kvantifikovatelný, dále musí mít zřetelně přechodnou platnost a neměla by souviset se zavedením opatření strukturální povahy. Opatření byla brána symetricky, tedy nedocházelo k opomíjení těch opatření, která zhoršují saldo.

Dle národní metodiky (MF ČR a NRR, 2018) se za jednorázové považuje výjimečné opatření, které není strukturální povahy a splňuje následující charakteristiky:

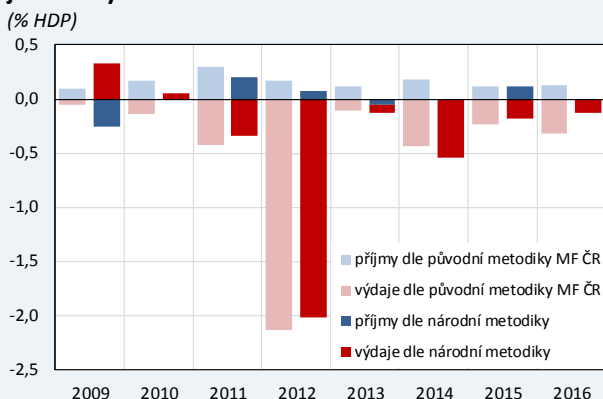
- 1) dočasnost – opatření má pouze časově omezenou délku trvání,
- 2) neopakovatelnost – omezená frekvence či pravděpodobnost výskytu opatření, přičemž častější opakování opatření téhož charakteru značí strukturální povahu,
- 3) přechodnost – opatření po konci své platnosti nevede k trvalé změně výše příjmů nebo výdajů, ale k návratu na autonomní úroveň.

Jednorázová opatření jsou vykazována podle následujících zásad:

- 1) symetričnost – opatření může zlepšovat nebo zhoršovat saldo,
- 2) významnost – vliv na příjmy či výdaje je vyšší než 0,05 % HDP během doby působení opatření,
- 3) aktuální metodika – kvantifikace v aktuální metodice evropského systému národních účtů používané ČSÚ.

Národní rozpočtová rada je do procesu zapojena nejen participací na metodice, ale i verifikací stanovení konkrétních opatření. Podle zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti seznam a výši jednorázových opatření stanovuje MF ČR. Národní rozpočtová rada je však následně posuzuje a vydává k nim své stanovisko. Tím je výrazně omezena možnost potenciálního odchýlení od principů a zásad národní metodiky a následného zkruslování výpočtu strukturálního salda.

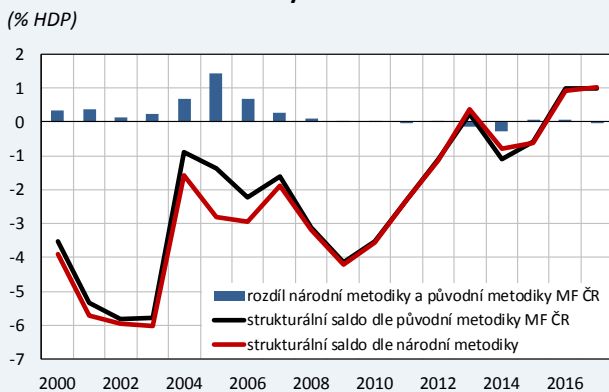
Obrázek 3.1: Porovnání jednorázových operací dle jednotlivých metodik

Pozn.: Před rokem 2009 se nevyskytují žádná opatření, která by byla vykazována dle národní metodiky jako jednorázová.

Zdroj: Lang et al. (2018).

Obrázek 3.2: Strukturální saldo dle původní metodiky MF ČR a národní metodiky

Zdroj: Lang et al. (2018).

Obrázek 3.1 obsahuje porovnání jednorázových operací dle původní a nové metodiky. Je patrné, že nově jsou jednorázová opatření vymezena úžeji a metodiky se také liší v prahové hodnotě významnosti opatření. V původní metodice byla minimální výše opatření pro zařazení ve výši 0,1 mld. Kč, v aktuální metodice pak 0,05 % HDP (tj. přibližně 2,6 mld. Kč v roce 2018). Znakem původní metodiky MF ČR byla snaha o co nejširší podchycení jednorázových vlivů.

Metodiky ovšem obsahují i další odlišnosti. V případě jednorázového výdaje navázaného na jednorázový příjem je nově použita maximálně výše do jednorázového příjmu. Nová metodika také více akcentuje, aby jednorázová opatření neměla dlouhodobý účinek. Příkladem zde může být zachycení nedobytných zahraničních pohledávek. Zatímco v původní metodice byly zahrnuty proto, že jde o důsledky jednorázových rozhodnutí, v nové metodice zahrnuty nejsou, jelikož odepisování špatných zahraničních pohledávek obecně se vyskytuje poměrně často. Rozdíly leží i v přístupu k výdajům v důsledku živelní nepřízně. Nová metodika zachycuje jako jednorázové pouze výdaje spojené s odstraňováním důsledků pohrom katastrofického rázu, jimiž byly v prostředí ČR např. povodně v letech 2002 nebo 2009, nikoliv kompenzační výdaje pro zemědělské výrobce postižené suchem či mrazem pokrývané původní metodikou, u nichž je nezanedbatelná pravděpodobnost častějšího opakování.

Vývoj strukturálního salda dle obou metodik zachycuje Obrázek 3.2. Na hodnocení charakteru fiskální politiky nemá změna klasifikace vliv, i když v letech 2004 a 2006 dosahují rozdíly více než 0,5 % HDP, v roce 2005 dokonce kolem 1,5 % HDP, což je způsobeno především nezachycením nedobytných zahraničních pohledávek nebo pronájmu bojových letounů. Obecně rovněž platí, že nová metodika ukazuje na spíše vyšší strukturální nesoulad příjmů a výdajů sektoru vládních institucí v minulosti.

Fiskální impuls byl v roce 2017 mírně kladný, ovšem vzhledem k tomu, že expanzivní vliv růstu náhrad zaměstnancům, sociálních dávek a investic vládních institucí byl kompenzován nárůstem cyklicky očištěných daňových příjmů včetně příspěvků na sociální zabezpečení, jde při kladném fiskálním úsilí v podstatě o důsledek poklesu úrokových plateb a zvýšení příjmů z fondů EU. V roce 2018 předpokládáme fiskální impuls prakticky

nulový. Naopak pro rok 2019 odhadujeme kladný fiskální impuls ve výši 0,6 p. b. HDP. Fiskální impuls je zaměřen na transfery domácnostem (v první řadě dávky důchodového pojištění), výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí (platová politika) a investiční výdaje z domácích i evropských zdrojů (blíže kap. 3.2.2). V letech 2020–2021 očekáváme fiskální politiku téměř neutrální.

3.3 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je konstruována pomocí dynamického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného MF ČR. Model umožňuje analyzovat dopady jak makroekonomických, tak i fiskálních šoků do ekonomiky. V případě malé, otevřené české ekonomiky je hospodářská situace z velké části závislá na vývoji vnějšího okolí, zejména zemí EU. Analýza citlivosti se proto na tento aspekt zaměřuje a ukazuje významnost dopadů horší než očekávané dynamiky růstu v EU do domácí ekonomiky. Další alternativní scénář simuluje dopady neočekávaného skokového zvýšení domácí úrokové míry na českou ekonomiku. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od makroekonomického rámce Fiskálního výhledu ČR.

3.3.1 Pomalejší ekonomický růst v EU v roce 2019

První scénář je založen na předpokladu, že růst HDP v EU bude v roce 2019 oproti základnímu scénáři o 2 p. b. nižší. Tato diference přibližně odpovídá výši směrodatné odchylky růstu za období od roku 2002 do roku 2017.

Scénář by vzhledem k těsné vazbě české ekonomiky na EU dopadl negativně do reálného růstu v ČR především prostřednictvím exportu, který z více než tří čtvrtin směřuje právě do zemí EU. Nižší zahraniční poptávka by vedla k poklesu exportní aktivity a ke zhoršení salda běžného účtu, které by však bylo částečně kompenzováno nižšími importy. Horší výsledek zahraničního obchodu by se negativně odrazil v růstu reálného HDP, který by ve výsledku rostl pomaleji o 0,5 p. b. v roce 2019, resp. o 0,1 p. b. v roce 2020. Dotčen by byl také vývoj nezaměstnanosti, zejména v roce 2019. Ta by tak mohla dočasně jen mírně vzrůst, ale vzhledem k současné situaci na trhu práce nepředpokládáme výrazný dopad na trh práce. Vlivy na inflaci by v tomto scénáři plynuly především z nižší poptávky po domácím zboží, a to jak ze strany domácích, tak zahraničních subjektů.

Spotřeba domácností by zaznamenala nižší tempo růstu o cca 0,1 p. b., především v důsledku nižšího růstu mezd (a také vyšší míry nezaměstnanosti).

Saldo sektoru vládních institucí by bylo ovlivněno prostřednictvím nižšího výnosu důchodových daní od jednotlivců i firem, stejně jako nižšími daněmi ze spotřeby. Spolu s navýšením výdajové strany o vyplácené sociální dávky by v letech výhledu došlo ke snížení přebytku sektoru vládních institucí o 0,1–0,2 p. b. Nižší přebytky

by vedly k pomalejšímu poklesu dluhu, a to na úroveň 30,4 % HDP v posledním roce výhledu.

Během následného oživení zahraniční poptávky v roce 2020 by došlo ke sblížení růstu české ekonomiky se základním scénářem.

3.3.2 Trvale nižší ekonomický růst v EU

Druhý scénář analyzuje dlouhodobě nepříznivý hospodářský vývoj v EU, který je definovaný obdobně jako v případě předchozího scénáře. Jde tedy opět o nižší růst o 2 p. b., tentokrát však ve všech letech výhledu.

V případě tohoto scénáře by negativní odezvu české ekonomiky v každém roce předpokládaného pesimistického vývoje v EU způsobil stejný mechanismus jako v předchozím scénáři. Nejvýraznější rozdíly oproti základnímu scénáři by nastaly od druhého roku predikce. Uvažovaný scénář trvale nižšího růstu v EU (resp. nepatrného poklesu ekonomické aktivity) by vedl ke snížení dynamiky české ekonomiky o 0,5 p. b. oproti základnímu scénáři nejen v roce 2019, ale i v letech 2020 a 2021. U sektoru vládních institucí by docházelo ke zpomalení poklesu poměru dluhu k HDP oproti základnímu scénáři, zhruba o 0,4 p. b. v roce 2021.

3.3.3 Nárůst domácí úrokové míry

Posledním zvažovaným scénářem je předpokládaný náhlý nárůst krátkodobé domácí úrokové míry o 1,2 p. b. v roce 2019, což je hodnota směrodatné odchylky jejího vývoje od roku 2002.

Vyšší úroková míra by tlumila domácí poptávku. To by se projevilo především prostřednictvím soukromých investic do fixního kapitálu (dražší úvěry firem). Rovněž by došlo ke snížení tempa růstu spotřeby domácností, na něž by se navíc přenesly zvýšené náklady firem prostřednictvím nižšího růstu mezd. Na úkor spotřeby by také mohlo docházet k růstu podílu úspor, zejména u vysokopříjmových osob. Proti tomu by jako příznivý efekt působila o něco nižší domácí cenová hladina, která by reálnou spotřebu spíše podporovala.

Tento scénář by měl také negativní dopad na zahraniční obchod vlivem postupného mírného posilování kurzu koruny a následného poklesu objemu exportu. Silnější kurz koruny by také napomáhal importům, jejichž objemy by rostly. To by celkově způsobilo mírné zhoršení salda zahraničního obchodu, a tím přispělo i k poklesu

HDP. Uvedené efekty by se souhrnně projevily v pomalejším růstu HDP v horizontu výhledu přibližně o 0,1–0,2 p. b., a s tím spojenou vyšší nezaměstnaností oproti základnímu scénáři.

Podobně jako v případě nižšího růstu HDP v EU, avšak v menším rozsahu, by byla bilance sektoru vládních

institucí ovlivněna nižšími daňovými výnosy a vyššími podporami v nezaměstnanosti. Zhoršený vývoj salda oproti základnímu scénáři by se pak opět promítal do dluhu, přičemž výnosovou křivku by zvyšoval i samotný růst úrokových sazeb.

Tabulka 3.10: Modelové scénáře makroekonomických simulací

		2018	2019	2020	2021
Základní scénář					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	3,0	2,9	2,7	2,5
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	3,6	3,6	2,9	2,7
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	7,8	3,2	2,9	2,8
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,5	4,8	4,5	4,5
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,5	5,2	4,5	4,6
Index spotřebitelských cen	růst v %	2,2	2,3	1,9	1,8
Míra nezaměstnanosti	%	2,3	2,3	2,3	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,6	1,0	0,9	0,8
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	33,0	31,9	30,9	30,0
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2019					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	3,0	2,4	2,7	2,5
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	3,6	3,5	2,8	2,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	7,8	3,1	2,8	2,7
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,5	3,0	4,1	4,4
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,5	4,2	4,1	4,5
Index spotřebitelských cen	růst v %	2,2	2,2	1,7	1,8
Míra nezaměstnanosti	%	2,3	2,5	2,4	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,6	0,8	0,8	0,7
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	33,0	32,0	31,1	30,4
Alternativní scénář II. - trvale nižší růst v EU					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	3,0	2,4	2,2	2,0
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	3,6	3,5	2,8	2,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	7,8	3,1	2,8	2,6
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,5	3,0	2,7	2,7
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,5	4,2	3,4	3,4
Index spotřebitelských cen	růst v %	2,2	2,2	1,7	1,6
Míra nezaměstnanosti	%	2,3	2,5	2,5	2,5
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,6	0,8	0,7	0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	33,0	32,0	31,2	30,4
Alternativní scénář III. - vyšší úrokové sazby					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	3,0	2,7	2,6	2,5
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	3,6	3,5	2,7	2,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	7,8	3,0	2,7	2,6
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,5	4,5	4,3	4,4
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,5	5,1	4,4	4,5
Index spotřebitelských cen	růst v %	2,2	2,2	1,7	1,8
Míra nezaměstnanosti	%	2,3	2,4	2,4	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,6	0,8	0,7	0,7
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	33,0	32,4	31,7	30,9

Zdroj: Základní scénář: MF ČR (2018b). Výpočty MF ČR.

3.4 Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

Na konci září 2017 proběhla oponentura dlouhodobých projekcí penzijních výdajů ČR v rámci pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku EU a výsledky jsou obsaženy ve Zprávě o stárnutí populace (EK, 2018b).

Faktory, které ovlivňují nové projekce, jsou kromě společných makroekonomických a demografických předpokladů a projekcí (Tabulka 3.11) také schválená reformní opatření v oblasti důchodového zabezpečení známá v době tvorby projekcí.

Z parametrů důchodového systému je v první řadě nutné zmínit vývoj statutárního důchodového věku. Historicky byl strop důchodového věku nejprve posunut na 63 let a následně na 65 let (pro ženy diferencovaný věk podle počtu vychovaných dětí). V roce 2011 došlo k další úpravě, kdy bylo schváleno, že důchodový věk bude růst nad tuto hranici a po sjednocení na zhruba 67 letech poroste o 2 měsíce za rok. V roce 2017 byl však zákon opět změněn s účinností od 1. ledna 2018 (zákon č. 203/2017 Sb.). Podle aktuální úpravy se bude důchodový věk zvyšovat, dokud nedojde ke sjednocení na 65 letech, což by mělo nastat kolem roku 2030. Součástí zákona je pravidelné pětileté předkládání Zpráv o důchodovém systému vládě Ministerstvem práce a sociálních věcí. Cílem Zprávy bude zhodnocení stávajícího důchodového věku a případné návrhy na úpravu jeho výše vzhledem k vývoji naděje dožití tak, aby pojištěnci mohli v průměru strávit čtvrtinu svého života ve starobním důchodu. Změny v nastavení důchodového věku by se navíc neměly týkat osob, kterým bude v době provedení revize více než 55 let. Vláda tedy bude moci na základě předložené Zprávy uložit Ministerstvu práce a sociálních věcí přípravu příslušných návrhů na změny v důchodovém systému, zejména pak na nastavení důchodového věku. Vývoj statutárního věku odchodu do důchodu má vliv i na podmínky permanentních vdovských a vdoveckých důchodů, u nichž je věková hranice svázána se starobními důchody. U předčasných důchodů se hranice postupně posouvá ze tří na pět let před statutárním věkem odchodu do důchodu. Tuto maximální pětiletou dobu mohou za cenu výrazných penalizací využít osoby, jejichž statutární věková hranice činí 65 let, případně více.

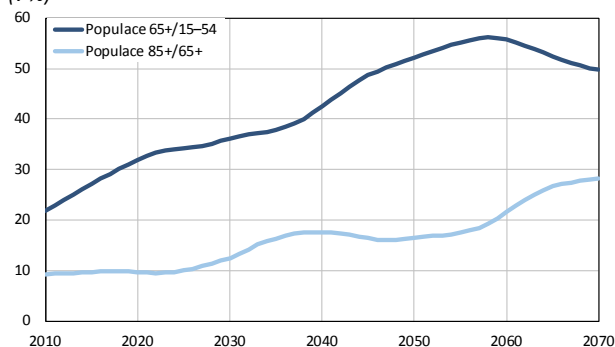
Valorizace důchodů je stanovena součtem růstu indexu spotřebitelských cen, resp. indexu životních nákladů důchodců (podle toho, který je vyšší), a jedné poloviny růstu reálných mezd. Tato úprava platí od 1. ledna 2018 rovněž v důsledku přijetí zákona č. 203/2017 Sb. Před ní

platil valorizační vzorec součtu růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd. Navíc vzhledem k nízké míře inflace v nedávné minulosti byla schválena změna valorizace důchodů, která s účinností od roku 2017 vrátila vládě omezenou možnost diskrece (zákon č. 212/2016 Sb.). Pokud by totiž zvýšení průměrného důchodu dle standardního valorizačního vzorce nedosáhlo hodnoty 2,7 %, je vláda oprávněna k valorizaci důchodů svým nařízením až na tuto hodnotu. V ostatních případech se postupuje striktně podle zákonného valorizačního vzorce.

Od roku 2010 došlo k reformě invalidních důchodů. Rozšířil se počet typů invalidních důchodů ze dvou (plného a částečného) na tři skupiny. Část dříve plných důchodů se tím přesunula do druhého stupně (s nižší sazbou dříve částečných důchodů) a skupina dříve částečných invalidních důchodů se posunula do prvního stupně, který má sazbu ve výši dvou třetin dřívějších částečných invalidních důchodů. Efekt této změny, který se ukázal jako významný, přetrvává i nadále. Jestliže byly v roce 2009 těsně před spuštěním nového systému celkové výdaje na invalidní důchody 1,5 % HDP (od roku 2000 jsou poměrně stabilní na úrovni 1,4 % HDP), tak již o rok později meziročně klesly o 0,4 p. b. Poslední známá hodnota z roku 2017 dosáhla úrovně 0,8 % HDP.

Poslední populační projekce Eurostatu předvídá poměrně značný pokles v počtu obyvatel ČR v dlouhém období. Míra závislosti měřená jako podíl osob starších 65 let k osobám v produktivním věku 15–64 let se má do roku 2070 téměř zdvojnásobit a dosáhnout zhruba 50 %. To samozřejmě není jen důsledek poklesu počtu osob v produktivním věku, ale rovněž zvyšování průměrné doby dožití. Podíl osob ve věku 85 let a starších na počtu osob ve věku 65 let a vyšším se má v horizontu projekce více než zdvojnásobit. Oba ukazatele uvádí Obrázek 3.3.

Obrázek 3.3: Míra závislosti a podíl populace 85+/65+ (v %)

Zdroj: Eurostat (2017b). Úprava MF ČR.

Tabulka 3.11: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí

		2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Růst produktivity práce	<i>na hodinu</i>	1,1	2,0	2,0	1,9	1,7	1,6	1,5
Reálný růst HDP	%	2,2	1,9	1,8	1,1	1,1	1,5	1,4
Míra participace mužů (ve věku 20–64)	%	87,7	87,9	87,0	85,6	86,8	87,5	86,4
Míra participace žen (ve věku 20–64)	%	72,0	72,9	73,7	71,8	72,7	74,3	73,0
Celková míra participace (ve věku 20–64)	%	80,0	80,5	80,4	78,8	79,8	81,0	79,8
Míra nezaměstnanosti (ve věku 20–64)	%	3,9	3,1	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Podíl populace starší 65 let	<i>% celkové populace</i>	18,6	20,3	22,6	25,7	29,1	30,4	28,3

Zdroj: EK (2017), Eurostat (2017b).

Míry ekonomické aktivity pro věkové kohorty nad 54 let se v projekci zvyšují do roku 2030 v souladu s růstem statutárního důchodového věku. Po roce 2030 však zůstávají přibližně konstantní, což odráží institucionální nastavení důchodového systému. Součástí důchodového systému je, jak bylo dříve popsáno, revizní mechanismus, kterým by se každých pět let měly vyhodnotit změny v očekávané délce života a případně posunout věkovou hranici pro odchod do důchodu. Nicméně revizní mechanismus neukládá vládě povinnost, nýbrž pouze doporučení, aby předložila parlamentu ke schválení změnu důchodového věku. Z tohoto důvodu byl ze strany EK zamítnut návrh, aby byl v dlouhodobých projekcích tento revizní mechanismus aplikován. Projekce tak pracuje s důchodovým věkem jako pevným stropem ve výši 65 let od roku 2030 dále.

Vývoj penzijních výdajů byl v posledních letech relativně příznivý především vlivem makroekonomické situace. Výchozí hodnota výdajů v minulých projekcích byla 9,0 % HDP v roce 2013, zatímco ve výchozím roce projekcí 2016 byly výdaje na důchody o 0,8 p. b. nižší. Vyšší růst objemu mezd a platů v ekonomice naopak vedl k dynamickému růstu na příjmové straně systému. To pozitivně ovlivnilo saldo systému, které tak v roce 2016 činilo –0,3 % HDP, v roce 2017 bylo téměř vyrovnané.

Trend dlouhodobých penzijních projekcí je primárně určen demografickým vývojem a zákonem stanoveným věkem odchodu do důchodu. Z těchto důvodů vyplývá, že výdaje na důchody by měly být (v relaci k HDP) do roku 2030 v podstatě stabilní na úrovni hodnoty výchozího roku 2016. Po roce 2030 dochází k zastavení růstu důchodového věku a rovněž začínají postupně odcházet do důchodu silné ročníky ze 70. let 20. století. To vede k poměrně dramatickému nárůstu výdajů až na hodnotu 11,7 % HDP těsně před rokem 2060 následovanému po-

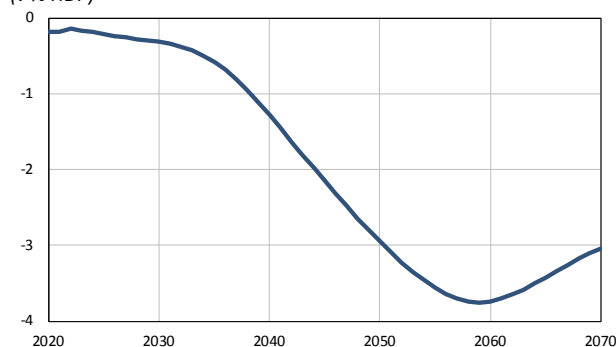
klesem na úroveň 10,9 % HDP na konci horizontu projekce v roce 2070. Pokles výdajů je dán demografickými faktory, kdy do důchodu odcházejí slabší ročníky narozené v 90. letech 20. století a později a nahrazují ročníky silnější.

Příjmy systému jsou uvažovány v celém horizontu projekce jako konstantní v poměru k HDP. To plyne z předpokladu vývoje mezd a platů v ekonomice v souladu s produktivitou práce. V důsledku toho se udržuje fixní podíl výrobního faktoru práce na HDP, z něhož se odvádí konstantní sazba důchodového pojištění ve výši 28 % hrubé mzdy či platu. Příjmy systému tak v celém horizontu dosahují úrovně výchozího roku 2016 a činí 7,9 % HDP.

Výsledná projekce salda důchodového systému (Obrázek 3.4) vzhledem ke konstantním příjmům kopíruje průběh výdajů na penze. Očekáváme, že do roku 2030 bude saldo relativně stabilní na úrovni kolem výchozích –0,3 % HDP. V dalším období se bude saldo zhoršovat a klesne téměř k –4 % HDP kolem roku 2060, přičemž v poslední dekádě projekce by se měl deficit začít snižovat.

Obrázek 3.4: Odhadované saldo penzijního systému

(v % HDP)

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Tabulka 3.12: Projekce penzijních výdajů 2016–2070

(v % HDP)

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Důchody celkem	8,2	8,1	8,2	9,2	10,8	11,6	10,9
Starobní důchody	6,8	6,7	6,8	7,7	9,4	10,2	9,5
Invalidní důchody	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8
Pozůstalostní důchody	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7

Pozn.: Součet hodnot pro jednotlivé typy důchodů se nemusí rovnat celkovým výdajům vlivem zaokrouhlení.

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Ve srovnání s minulou projekcí (EK, 2015), kde saldo kleslo na minimální úroveň necelých -2 % HDP, tak došlo ke zhoršení dlouhodobé udržitelnosti systému. Vlivy zhoršení salda penzijního systému rozdělil do dvou skupin: předpoklady (např. rozdílná demografie) a změny důchodového systému (odlišný valorizační vzorec a zejména zastropování věku odchodu do důchodu).

Aktualizace předpokladů sice hraje roli v dynamice výdajů v čase, proti ní ale působí příznivější vývoj v minulých letech. Počáteční hodnota dávek důchodového pojištění ve výši 8,2 % je nyní o 0,8 procentního bodu nižší. I když tedy výdaje v aktuální projekci 2018 rostou dynamičtěji, rostou z nižšího základu a v roce 2060 končí prakticky na stejné úrovni jako v minulé projekci 2015 (9,7 % HDP). Vyšší deficit je způsoben především změnou v systému. Saldo penzijního systému v roce 2060 zhoršuje o cca 1,6 p. b. zastropování důchodového věku, změna valorizačního vzorce pak o zhruba 0,3 p. b. (Tabulka 3.14). Jinými slovy, absolutním zastropováním věku odchodu do důchodu by v dnešních relacích došlo k růstu výdajů na důchody o cca 75 mld. Kč, změnou valorizačního vzorce o dalších cca 15 mld. Kč.

Tabulka 3.13 ukazuje, kromě scénáře se svázaným věkem odchodu do důchodu s dobou dožití, dopady dalších alternativních předpokladů v oblasti demografie (vyšší očekávaná doba dožití, rozdílná migrace, nižší míra plodnosti) nebo makroekonomického vývoje (rozdílný růst souhrnné produktivity, rozdílná celková zaměstnanost, vyšší zaměstnanost starších pracovníků).

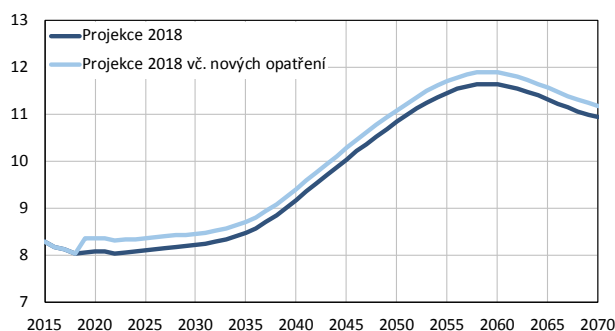
Zákonem č. 191/2018 Sb. byly provedeny dvě významné změny ovlivňující výdaje na důchody skrze vyšší náhrado-

vý poměr, které již nejsou zahrnuty v projekcích EK (2018). Jedná se o změnu výše základní výměry, která vzroste s účinností od roku 2019 z 9 % průměrné mzdy na 10 % průměrné mzdy a dále o zvýšení měsíční dávky všech příjemců ve věku od 85 let o 1 000 Kč. Dopad těchto opatření ve srovnání s projekcí v EK (2018) znázorňuje Obrázek 3.5. Souhrnně tato nová opatření skokově zvyšují výdaje o 0,2–0,3 % HDP v celém horizontu projekce.

Takto vyčíslené celkové náklady dávají poměrně jasnou představu o budoucích rizicích dlouhodobé udržitelnosti důchodového systému. Pokud se ovšem důchodový věk bude adekvátně zvyšovat dle očekávané doby dožití, dají se budoucí náklady pro důchodový systém citelně snížit. Zprávu o důchodovém systému, která případně navrhne první revizi důchodového věku po jeho zastropování v roce 2017, má Ministerstvo práce a sociálních věcí předložit vládě v 1. polovině roku 2019.

Obrázek 3.5: Dopad nově schválených opatření na výdaje penzijního systému

(v % HDP)

Zdroj: EK (2018b). Výpočty MF ČR.

Tabulka 3.13: Projekce penzijních výdajů v různých scénářích

(v % HDP, odchylky od základního scénáře v p. b.)

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Základní scénář	8,2	8,1	8,2	9,2	10,8	11,6	10,9
Vyšší očekávaná doba dožití (2 dodatečné roky)	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,5	0,7
Vyšší růst souhrnné produktivity (+0.4 p.b.)	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,5
Nižší růst souhrnné produktivity (-0.4 p.b.)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	0,5	0,6
Vyšší míra zaměstnanosti (+2 p.b.)	0,0	0,0	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Nižší míra zaměstnanosti (-2 p.b.)	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
Vyšší zaměstnanost starších pracovníků (+10 p.b.)	0,0	-0,1	-0,6	-0,8	-0,4	0,2	0,3
Vyšší migrace (+33 %)	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,3
Nižší migrace (-33 %)	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4	0,4	0,3
Nižší míra plodnosti	0,0	0,0	0,0	0,1	0,6	1,2	1,8
Svázaní důchodového věku se změnou dobou dožití	0,0	0,0	-0,2	-0,7	-1,1	-1,4	-1,6

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Tabulka 3.14: Srovnání projekcí výdajů na důchodové zabezpečení z roku 2017 a 2015*(v % HDP)*

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Projekce 2015	8,9	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7	-
Úrovňový efekt počáteční pozice	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-
Vliv nových předpokladů (demografie a makroekonomika)	0,0	-0,3	-0,2	0,2	0,5	0,7	-
Dopad zastropování důchodového věku na 65 let	0,0	0,0	0,0	0,4	1,2	1,6	1,7
Dopad úpravy valorizačního vzorce	0,0	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Projekce 2018	8,2	8,1	8,2	9,2	10,8	11,6	10,9
Vliv opatření dle zákona 191/2018 Sb.	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Projekce 2018 vč. dopadů opatření dle zákona 191/2018 Sb.	8,2	8,4	8,5	9,4	11,1	11,9	11,2

*Pozn.: Součet dílčích efektů se nemusí rovnat celkovému rozdílu mezi projekcemi vlivem zaokrouhlení.**Zdroj: EK (2015), EK (2018b). Výpočty MF ČR.*

Přehled literatury a použitých zdrojů

- ČSÚ (2018a): Čtvrtletní národní účty. Praha, Český statistický úřad, 2.10.2018 [cit. 17.10.2018], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2018b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 3.10.2018 [cit. 15.10.2018], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- EK (2004): Public Finances in EMU - 2004. Brusel, Evropská komise, 2004. European Economy No. 3.
- EK (2015): The 2015 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the 28 EU Member States (2013-2060), European Economy 3, květen 2015. Brusel. 424pp. ISBN 978-92-79-44746-4 (online), [cit. 24.10.2018], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf>.
- EK (2017): The 2018 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Brusel, Evropská komise, Institutional Paper 065, listopad 2017, [cit. 24. 10. 2018], <https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en>.
- EK (2018a): European Economic Forecast, Spring 2018. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, květen 2018, European Economy, Institutional Paper 077 [cit. 15.10.2018], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip077_en.pdf>.
- EK (2018b): The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the 28 EU Member States (2016-2070), Institutional Paper 079, květen 2018. Brusel. 406pp. ISBN 978-92-79-77460-7 (online), [cit. 15.10.2018], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip079_en.pdf>.
- ECB (2018): Interest Rate Statistics. Evropská centrální banka, 11. října 2018 [cit. 16.10.2018], <<http://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html>>.
- Eurostat (2017a): Eurostat Guidance Note Amending the MGDD 2016 – Mobile Phone Licences, Exploration Rights and Other Licences. Lucemburk, Eurostat, březen 2017 [cit. 25.10.2018], <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/7959867/Mobile-phone-licences-exploration-rights-and-other-licences.pdf>>.
- Eurostat (2017b): Population Projections. Lucemburk, Eurostat, červen 2017 [cit. 16.10.2018], <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=proj>.
- Eurostat (2018a): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, říjen 2018 [cit. 19.10.2018], <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
- Eurostat (2018b): Excessive Deficit Procedure Notification Tables. Lucemburk, Eurostat, říjen 2018 [cit. 22.10. 2018], <<http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>>.
- Lang, L., Marval, J., Nepožitková, M.: (2018): Jednorázové a přechodné operace. Praha, Ministerstvo financí ČR, Informační studie (v přípravě).
- MF ČR (2015): Fiskální výhled ČR (listopad 2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2015 [cit. 17.10.2018], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2015-Q4_Fiskalni-vyhled-listopad-2015.pdf>.
- MF ČR (2016): Fiskální výhled ČR (listopad 2016). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2016 [cit. 17.10.2018], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2016-Q4_Fiskalni-vyhled-CR-listopad-2016.pdf>.
- MF ČR (2018a): Konvergenční program ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2018 [cit. 16.10.2018], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2018_Konvergenčni-program-CR-duben-2018.pdf>.
- MF ČR (2018b): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2018 [cit. 10.10.2018], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2018-Q4_Makroekonomicka-predikce-listopad-2018.pdf>.
- MF ČR (2018c): Rozpočtová strategie sektoru veřejných institucí České republiky na roky 2019 až 2021. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2018 [cit. 16.10.2018], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Rozpoctova-strategie_2018_Rozpoctova-strategie-CR-duben-2018.pdf>.
- MF ČR (2018d): Strategie financování a řízení státního dluhu České republiky na rok 2018 – aktualizace na 2. pololetí. Praha, Ministerstvo financí ČR, červen 2018 [cit. 17.10.2018], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-dluh_2018_Strategie-financovani-a-rizeni-statniho-dluhu-CR-na-rok-2018_v02.pdf>.

MF ČR a NRR (2018): Metodika odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů. Praha, Ministerstvo financí ČR a Národní rozpočtová rada, duben 2018 [cit. 15. 10. 2018], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Metodika_2018-04-13_Metodika-odvozeni-vydajovych-ramcu-statniho-rozpocetu-a-statnich-fondu_v01.pdf>.

NRR (2018): Sdělení Národní rozpočtové rady ze dne 25. dubna 2018 o výši dluhu sektoru veřejných institucí po odečtení rezervy peněžních prostředků při financování rezervy státního dluhu, [cit. 17.10.2018], <<https://unrr.cz/wp-content/uploads/2018/05/Sdeleni-Narodni-rozpoctove-rady-vyse-dluhu-ke-konci-2017.pdf>>.

Nařízení Rady (ES) č. 479/2009 ze dne 25. května 2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství.

Rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 26/16 ze dne 12. prosince 2017 o návrhu skupiny poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na zrušení některých ustanovení zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb.

Směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu.

Sněmovní tisk č. 109/0, návrh poslanců Jana Hamáčka, Jana Birke, Kateřiny Valachové a Petra Dolínka na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Sněmovní tisk č. 205/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Sněmovní tisk č. 206/0, vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony.

Usnesení vlády ČR ze dne 27. března 2018 č. 206 o zavedení nové slevy z jízdného ve vlacích a autobusech pro seniory, děti, žáky a studenty.

Usnesení vlády ČR ze dne 30. dubna 2018 č. 281 o Rozpočtové strategii sektoru veřejných institucí České republiky a Konvergenčnímu programu České republiky.

Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 315/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon, č. 212/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 453/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

Zákon č. 148/2017 Sb., novela zákona o nemocenském pojištění.

Zákon č. 200/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 203/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 290/2017 Sb., novela zákona o veřejném zdravotním pojištění.

Zákon č. 301/2017 Sb., novela zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Zákon č. 310/2017 Sb., novela zákona o nemocenském pojištění.

Zákon č. 474/2017 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2018.

Zákon č. 191/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

A Tabulková příloha – metodika ESA 2010

Údaje za sektor vládních institucí v metodice ESA 2010 jsou konsolidovány na příslušné úrovni.

Tabulka A.1: Příjmy sektoru vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	1556	1523	1558	1626	1646	1695	1740	1888	1917	2044
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	313	278	269	282	282	294	315	332	361	390
Sociální příspěvky ¹⁾	599	560	578	593	600	607	629	663	703	760
Daně z výroby a dovozu ²⁾	417	425	441	481	502	522	511	562	587	628
Kapitálové daně ³⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Důchody z vlastnictví	36	38	38	35	35	38	37	37	38	31
Úroky	14	12	11	10	11	10	9	7	7	5
Ostatní důchody z vlastnictví	22	26	26	25	25	28	29	30	31	26
Prodeje ⁴⁾	135	140	138	146	148	150	152	155	158	163
Ostatní běžné transfery a dotace	24	29	36	35	39	44	42	48	40	40
Investiční dotace	27	50	53	50	35	36	49	81	23	26
Ostatní kapitálové transfery	3	3	5	4	4	5	5	9	8	6
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	2,0	-2,1	2,3	4,4	1,2	2,9	2,7	8,5	1,5	6,6
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-7,0	-11,1	-3,3	4,8	0,0	4,0	7,4	5,3	8,8	7,8
Sociální příspěvky ¹⁾	3,9	-6,6	3,3	2,5	1,3	1,1	3,6	5,5	6,1	8,0
Daně z výroby a dovozu ²⁾	3,0	1,9	3,9	9,0	4,3	4,0	-2,1	10,1	4,4	7,1
Kapitálové daně ³⁾	-44,8	-8,2	-3,4	0,9	0,9	-33,3	-93,5	10,0	54,5	70,6
Důchody z vlastnictví	16,7	4,0	-0,5	-6,9	0,8	7,0	-0,9	-0,5	0,9	-18,2
Úroky	-16,7	-17,2	-4,0	-12,3	6,8	-5,5	-12,9	-20,3	-6,9	-21,0
Ostatní důchody z vlastnictví	58,4	17,9	1,1	-4,6	-1,6	12,5	3,5	5,6	2,7	-17,6
Prodeje ⁴⁾	6,7	3,2	-0,9	5,6	1,2	1,1	1,8	2,0	1,6	3,5
Ostatní běžné transfery a dotace	-7,1	22,7	21,3	-0,7	10,5	13,5	-4,5	13,9	-17,7	1,5
Investiční dotace	86,1	84,7	4,9	-6,0	-29,0	1,5	36,3	66,6	-72,1	15,4
Ostatní kapitálové transfery	-61,8	-9,2	88,2	-25,8	9,3	18,6	-10,6	103,3	-11,3	-21,3
<i>% HDP</i>										
Celkové příjmy	38,7	38,7	39,3	40,3	40,5	41,4	40,3	41,1	40,2	40,5
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	7,8	7,1	6,8	7,0	6,9	7,2	7,3	7,2	7,6	7,7
Sociální příspěvky ¹⁾	14,9	14,2	14,6	14,7	14,8	14,8	14,6	14,4	14,7	15,1
Daně z výroby a dovozu ²⁾	10,4	10,8	11,1	11,9	12,4	12,7	11,8	12,2	12,3	12,5
Kapitálové daně ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Důchody z vlastnictví	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,6
Úroky	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Ostatní důchody z vlastnictví	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,5
Prodeje ⁴⁾	3,4	3,6	3,5	3,6	3,6	3,7	3,5	3,4	3,3	3,2
Ostatní běžné transfery a dotace	0,6	0,7	0,9	0,9	1,0	1,1	1,0	1,1	0,8	0,8
Investiční dotace	0,7	1,3	1,3	1,2	0,9	0,9	1,1	1,8	0,5	0,5
Ostatní kapitálové transfery	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1

Pozn.: ¹⁾ Povinné i dobrovolné platby zaměstnavatelů (ve prospěch svých zaměstnanců), zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a samoplátců orgánům sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám.

²⁾ Povinné platby, které výrobní jednotky musí platit státu a které se týkají výrobní činnosti či dovozu a/nebo použití výrobních faktorů (např. daň z přidané hodnoty, spotřební daně aj.).

³⁾ Nepravdivé platby ve prospěch vládních institucí z hodnoty majetku, aktiv nebo čistého jmění jednotky (např. daň darovací, dědická).

⁴⁾ Jedná se o součet tržní produkce, produkce pro vlastní konečné užití a plateb za ostatní netržní služby sektoru vládních institucí.

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mln. Kč</i>										
Daně a sociální příspěvky celkem	1330	1263	1289	1356	1384	1422	1455	1557	1651	1777
Běžné daně z důchodů a jiné	313	278	269	282	282	294	315	332	361	390
Jednotlivců nebo domácností	141	136	131	143	144	151	161	165	183	202
Společností	162	132	127	129	127	133	144	157	167	176
Z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	10	10	10	10	10	10	10	11	11	12
Příspěvky na sociální zabezpečení	599	560	578	593	600	607	629	663	703	760
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	380	350	368	378	383	387	401	423	450	488
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Skutečné příspěvky domácností	219	209	209	214	217	218	227	239	252	270
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	417	425	441	481	502	522	511	562	587	628
Daně z produktů ¹⁾	401	409	421	457	479	501	489	538	562	601
Daň z přidané hodnoty	260	259	263	277	286	304	319	333	354	388
Spotřební daně	128	140	148	171	176	179	151	183	181	186
Ostatní daně z produktů ²⁾	12	10	10	10	17	19	19	22	27	28
Jiné daně z výroby ³⁾	16	16	20	24	23	21	21	24	25	28
Kapitálové daně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>růst v %</i>										
Daně a sociální příspěvky celkem	0,8	-5,0	2,0	5,2	2,1	2,7	2,3	7,1	6,0	7,6
Běžné daně z důchodů a jiné	-7,0	-11,1	-3,3	4,8	0,0	4,0	7,4	5,3	8,8	7,8
Jednotlivců nebo domácností	-9,7	-3,8	-3,1	8,7	1,0	4,5	6,9	2,2	11,3	10,4
Společností	-5,4	-18,3	-3,7	1,3	-1,2	4,0	8,5	8,8	6,8	5,1
Z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	8,2	1,7	0,0	-1,6	1,8	-1,4	0,0	5,4	2,2	4,4
Příspěvky na sociální zabezpečení	3,9	-6,6	3,3	2,5	1,3	1,1	3,6	5,5	6,1	8,0
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	4,5	-7,9	5,1	2,7	1,4	1,3	3,4	5,5	6,4	8,6
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	10,0	162,3	-17,3	31,8	-5,1	4,6	-21,5	40,1	-1,9	16,1
Skutečné příspěvky domácností	2,9	-4,6	0,3	2,2	1,2	0,7	4,1	5,4	5,4	6,9
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	3,0	1,9	3,9	9,0	4,3	4,0	-2,1	10,1	4,4	7,1
Daně z produktů ¹⁾	3,1	2,0	3,0	8,5	4,8	4,7	-2,3	10,0	4,4	6,9
Daň z přidané hodnoty	12,1	-0,7	1,9	5,0	3,5	6,2	5,2	4,3	6,2	9,5
Spotřební daně	-11,1	9,1	5,6	15,4	2,9	1,6	-15,4	21,0	-0,8	2,3
Ostatní daně z produktů ²⁾	-0,4	-14,6	-4,3	-1,3	75,9	10,5	-0,2	17,7	20,4	3,9
Jiné daně z výroby ³⁾	0,7	-2,4	25,6	20,1	-4,9	-9,8	2,7	12,5	3,4	11,0
Kapitálové daně	-44,8	-8,2	-3,4	0,9	0,9	-33,3	-93,5	10,0	54,5	70,6

Pozn.: ¹⁾ Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.

²⁾ Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.

³⁾ Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.3: Daňové příjmy sektoru vládních institucí (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Daně a sociální příspěvky celkem	33,0	32,1	32,5	33,6	34,1	34,7	33,7	33,9	34,6	35,2
Běžné daně z důchodů a jiné	7,8	7,1	6,8	7,0	6,9	7,2	7,3	7,2	7,6	7,7
Jednotlivců nebo domácností	3,5	3,4	3,3	3,5	3,6	3,7	3,7	3,6	3,8	4,0
Společností	4,0	3,4	3,2	3,2	3,1	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5
Z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Příspěvky na sociální zabezpečení	14,9	14,2	14,6	14,7	14,8	14,8	14,6	14,4	14,7	15,1
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	9,4	8,9	9,3	9,4	9,4	9,5	9,3	9,2	9,4	9,7
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skutečné příspěvky domácností	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,2	5,3	5,3
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	10,4	10,8	11,1	11,9	12,4	12,7	11,8	12,2	12,3	12,5
Daně z produktů ¹⁾	10,0	10,4	10,6	11,3	11,8	12,2	11,3	11,7	11,8	11,9
Daň z přidané hodnoty	6,5	6,6	6,6	6,9	7,0	7,4	7,4	7,3	7,4	7,7
Spotřební daně	3,2	3,6	3,7	4,2	4,3	4,4	3,5	4,0	3,8	3,7
Ostatní daně z produktů ²⁾	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,4	0,5	0,6	0,5
Jiné daně z výroby ³⁾	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Kapitálové daně	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: ¹⁾ Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.

²⁾ Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.

³⁾ Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.4: Příjmy subsektoru ústředních vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	1115	1079	1107	1167	1180	1202	1222	1339	1372	1461
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	211	187	182	190	190	193	207	218	236	258
Sociální příspěvky	392	352	365	374	378	379	391	413	439	478
Daně z výroby a dovozu	330	338	351	387	406	420	404	451	464	493
Kapitálové daně	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	27	30	30	28	27	30	30	31	31	24
Prodeje	66	67	68	75	76	75	78	81	81	85
Ostatní příjmy	89	105	111	112	103	105	112	145	121	123
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	1,4	-3,2	2,6	5,4	1,1	1,9	1,7	9,5	2,5	6,5
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-7,6	-11,2	-2,9	4,8	0,0	1,3	7,5	5,3	8,1	9,2
Sociální příspěvky	4,3	-10,4	3,7	2,7	0,9	0,4	3,2	5,6	6,2	9,0
Daně z výroby a dovozu	0,5	2,4	3,9	10,2	4,9	3,4	-3,7	11,5	2,9	6,3
Kapitálové daně	-45,7	-10,4	-2,7	-2,3	3,8	-33,5	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	17,3	9,2	2,5	-8,3	-3,0	11,4	-1,4	2,8	0,1	-20,7
Prodeje	4,8	2,1	1,8	9,8	0,9	-1,1	4,4	3,1	1,1	4,2
Ostatní příjmy	10,5	18,7	5,6	0,9	-8,0	1,8	6,4	30,1	-16,7	1,2

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.5: Příjmy subsektoru místních vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	461	482	488	483	455	478	506	544	535	581
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	103	91	87	92	92	101	108	114	125	132
Sociální příspěvky	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1
Daně z výroby a dovozu	87	87	90	94	96	102	107	112	123	135
Kapitálové daně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Důchod z vlastnictví	8	7	7	7	8	8	8	7	7	7
Prodeje	69	72	70	71	72	75	74	75	76	78
Ostatní příjmy	194	224	233	219	187	192	209	237	203	228
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	2,6	4,6	1,1	-0,9	-5,8	4,9	5,8	7,6	-1,6	8,5
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-5,8	-11,0	-4,2	4,9	0,0	9,8	7,2	5,3	10,2	5,0
Sociální příspěvky	-13,4	567,2	-10,9	43,8	17,7	-0,3	-19,9	50,4	1,9	10,9
Daně z výroby a dovozu	13,8	0,0	3,7	4,4	1,9	6,5	4,2	4,7	10,3	9,9
Kapitálové daně	50,0	83,3	-18,2	77,8	-37,5	-30,0	42,9	10,0	54,5	70,6
Důchod z vlastnictví	6,3	-9,0	-5,8	0,1	16,5	-4,3	0,8	-13,1	4,8	-5,4
Prodeje	8,6	4,3	-3,3	1,6	1,7	3,3	-0,7	0,8	2,2	2,7
Ostatní příjmy	0,8	15,4	3,9	-5,9	-14,6	2,8	8,7	13,4	-14,3	12,5

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.6: Příjmy subsektoru fondů sociálního zabezpečení

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	211	211	216	221	225	230	239	252	267	284
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociální příspěvky	207	208	213	218	222	227	237	249	264	281
Daně z výroby a dovozu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové daně	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
Prodeje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní příjmy	2	2	2	3	2	2	3	3	3	3
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	3,6	0,2	2,1	2,4	1,8	2,2	4,3	5,2	5,9	6,5
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociální příspěvky	3,2	0,4	2,6	2,2	2,0	2,2	4,3	5,2	5,8	6,5
Daně z výroby a dovozu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové daně	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	108,0	-24,2	-46,3	-18,7	9,7	-47,2	-5,2	-28,1	-21,7	-95,1
Prodeje	-14,4	-2,5	-1,7	20,2	-16,1	3,5	-5,9	-1,8	0,0	-6,4
Ostatní příjmy	3,5	-5,0	-14,5	29,2	-19,3	8,1	11,2	10,1	9,3	12,2

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.7: Výdaje sektoru vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mln. Kč</i>										
Výdaje celkem	1635	1737	1724	1736	1806	1746	1831	1916	1883	1966
Náhrady zaměstnancům	334	352	354	350	359	367	380	398	419	462
Mezispotřeba	279	292	290	281	259	270	274	283	291	296
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	475	509	518	527	533	545	556	568	581	597
Naturální sociální dávky	108	120	121	124	130	133	140	142	148	152
Důchody z vlastnictví	40	49	52	53	59	55	57	49	44	38
Úroky	40	48	52	53	58	55	56	49	44	38
Ostatní důchody z vlastnictví	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Dotace	58	69	71	91	91	96	99	105	108	110
Tvorba hrubého fixního kapitálu	212	237	202	181	169	152	178	236	155	171
Kapitálové transfery ²⁾	54	47	46	45	121	39	60	41	36	31
Investiční dotace ³⁾	31	26	25	32	31	21	18	15	13	15
Ostatní kapitálové transfery	23	20	21	13	89	18	42	26	23	16
Ostatní výdaje	74	62	71	84	84	89	87	94	100	109
Výdaje na konečnou spotřebu	781	825	825	813	804	826	849	883	919	968
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	396	412	410	387	375	388	395	415	434	444
Individuální spotřeba	385	413	416	427	429	438	454	468	485	525
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	5,5	6,2	-0,7	0,7	4,0	-3,3	4,8	4,7	-1,8	4,4
Náhrady zaměstnancům	4,6	5,3	0,4	-1,0	2,7	2,0	3,5	4,8	5,4	10,1
Mezispotřeba	4,8	4,8	-0,9	-3,1	-7,7	4,1	1,5	3,4	2,8	1,6
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	4,1	7,1	1,7	1,9	1,2	2,1	2,0	2,3	2,3	2,7
Naturální sociální dávky	5,3	11,4	0,3	2,6	4,7	2,6	4,8	1,4	4,3	3,1
Důchody z vlastnictví	-2,1	20,8	7,4	2,1	9,9	-5,8	2,6	-13,0	-10,6	-14,2
Úroky	-2,6	20,7	7,7	1,9	9,1	-4,9	2,0	-12,7	-10,6	-13,7
Ostatní důchody z vlastnictví	247,3	29,4	-30,1	40,6	117,2	-69,4	119,1	-44,4	-1,8	-91,2
Dotace	2,2	19,6	2,3	29,2	0,0	5,1	3,8	5,6	2,7	1,7
Tvorba hrubého fixního kapitálu	16,3	11,7	-14,6	-10,6	-6,4	-10,0	16,8	32,8	-34,3	10,3
Kapitálové transfery ²⁾	-18,8	-13,3	-1,8	-2,6	169,8	-67,5	53,4	-32,3	-12,8	-13,4
Investiční dotace ³⁾	-5,9	-15,3	-5,8	28,6	-1,8	-32,2	-14,5	-19,1	-12,8	15,0
Ostatní kapitálové transfery	-31,5	-10,4	3,3	-39,4	598,0	-79,8	133,5	-37,9	-12,8	-29,3
Výdaje na konečnou spotřebu	4,7	5,7	0,0	-1,5	-1,1	2,7	2,8	4,0	4,0	5,4
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	4,9	4,2	-0,7	-5,6	-3,0	3,5	1,7	5,2	4,4	2,3
Individuální spotřeba	4,5	7,3	0,7	2,6	0,6	2,0	3,8	3,0	3,7	8,2

Pozn.: ¹⁾ Sociální dávky, které mají sloužit domácnostem k pokrytí nákladů či ztrát plynoucích z existence nebo vzniku určitých rizik nebo potřeb. Jedná se především o dávky vyplacené v případě stáří, invalidity, nemoci, mateřství, nezaměstnanosti, pracovního úrazu, nemoci z povolání, náhlé sociální potřeby apod.

²⁾ Transakce rozdělování kapitálu, které neovlivňují velikost běžného důchodu poživatele ani plátce takové transakce, ale velikost jejich čistého jmění. Mohou probíhat v peněžní i naturální formě.

³⁾ Kapitálové transfery v peněžní i naturální podobě, které vládní instituce poskytují k celkovému nebo částečnému financování tvorby hrubého fixního kapitálu.

⁴⁾ Hodnota kolektivních služeb poskytovaných celé společnosti nebo jejím specifickým skupinám, tj. výdaje na veřejné služby, obranu, bezpečnost, justici, ochranu zdraví, životní prostředí, vědu a výzkum, rozvoj infrastruktury a hospodářství.

Zdroj: ČSÚ (2018b), MF ČR.

Tabulka A.8: Výdaje sektoru vládních institucí (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výdaje celkem	40,6	44,2	43,5	43,0	44,5	42,6	42,4	41,7	39,5	39,0
Náhrady zaměstnancům	8,3	9,0	8,9	8,7	8,9	8,9	8,8	8,7	8,8	9,2
Mezispotřeba	6,9	7,4	7,3	7,0	6,4	6,6	6,4	6,2	6,1	5,9
Sociální dávky jiné než naturální	11,8	12,9	13,1	13,1	13,1	13,3	12,9	12,4	12,2	11,8
Naturální sociální dávky	2,7	3,1	3,0	3,1	3,2	3,3	3,2	3,1	3,1	3,0
Důchody z vlastnictví	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1	0,9	0,7
Úroky	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1	0,9	0,7
Ostatní důchody z vlastnictví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dotace	1,4	1,8	1,8	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	5,3	6,0	5,1	4,5	4,2	3,7	4,1	5,1	3,3	3,4
Kapitálové transfery	1,3	1,2	1,2	1,1	3,0	1,0	1,4	0,9	0,7	0,6
Investiční dotace	0,8	0,7	0,6	0,8	0,8	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
Ostatní kapitálové transfery	0,6	0,5	0,5	0,3	2,2	0,4	1,0	0,6	0,5	0,3
Ostatní výdaje	1,8	1,6	1,8	2,1	2,1	2,2	2,0	2,0	2,1	2,2
Výdaje na konečnou spotřebu	19,4	21,0	20,8	20,2	19,8	20,2	19,7	19,2	19,3	19,2
Kolektivní spotřeba	9,8	10,5	10,3	9,6	9,2	9,5	9,2	9,0	9,1	8,8
Individuální spotřeba	9,6	10,5	10,5	10,6	10,6	10,7	10,5	10,2	10,2	10,4

Zdroj: ČSÚ (2018b), MF ČR.

Tabulka A.9: Výdaje subsektoru ústředních vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mln. Kč</i>										
Výdaje celkem	1197	1258	1249	1259	1331	1266	1318	1395	1392	1432
Náhrady zaměstnancům	171	181	179	172	179	183	190	200	210	231
Mezispotřeba	141	148	144	139	123	128	131	141	143	140
Sociální dávky jiné než naturální	453	485	491	501	530	540	552	564	577	594
Naturální sociální dávky	2	3	4	5	9	12	14	15	14	13
Úroky	37	46	50	52	56	54	55	48	43	37
Dotace	28	34	33	54	53	57	59	63	65	65
Tvorba hrubého fixního kapitálu	123	128	107	88	88	76	80	122	92	89
Kapitálové transfery	54	55	52	53	119	36	56	48	42	35
Ostatní výdaje	187	178	190	195	174	179	181	195	205	228
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	3,9	5,1	-0,7	0,7	5,7	-4,9	4,1	5,8	-0,2	2,9
Náhrady zaměstnancům	4,2	5,6	-1,3	-3,4	3,7	2,4	3,7	5,1	5,3	9,9
Mezispotřeba	3,1	4,5	-2,5	-3,7	-11,3	4,2	2,5	7,3	1,8	-2,2
Sociální dávky jiné než naturální	3,7	7,0	1,4	2,0	5,6	2,0	2,1	2,3	2,3	3,0
Naturální sociální dávky	-18,2	36,6	53,3	20,0	83,4	37,2	15,4	1,8	-1,1	-8,7
Úroky	-4,0	24,3	9,9	2,2	8,9	-4,2	1,9	-12,9	-10,4	-13,7
Dotace	-0,4	21,2	-5,1	64,4	-0,5	6,9	2,7	7,0	3,4	-0,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	9,4	4,0	-17,0	-17,5	0,2	-14,2	6,0	52,0	-24,8	-2,5
Kapitálové transfery	-15,4	2,1	-5,0	2,4	123,5	-69,3	55,1	-15,1	-13,0	-16,7
Ostatní výdaje	11,5	-4,5	6,4	2,7	-10,9	3,0	1,0	7,9	5,2	11,1

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.10: Výdaje subsektoru místních vládních institucí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	469	507	503	495	458	466	498	518	486	539
Náhrady zaměstnancům	159	167	171	174	177	180	186	194	205	226
Mezispotřeba	135	142	142	140	134	139	140	141	146	154
Sociální dávky jiné než naturální	22	24	26	26	4	4	4	4	4	3
Naturální sociální dávky	3	3	2	3	0	-	-	-	-	-
Úroky	3	3	2	2	2	1	1	1	1	1
Dotace	29	35	38	38	38	39	41	42	43	45
Tvorba hrubého fixního kapitálu	88	108	95	92	81	77	97	114	63	82
Kapitálové transfery	18	12	12	7	11	10	12	5	5	6
Ostatní výdaje	10	14	14	14	12	15	16	17	18	22
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	6,9	8,2	-0,8	-1,6	-7,5	1,8	6,9	4,1	-6,3	11,0
Náhrady zaměstnancům	4,8	4,9	2,4	1,5	1,9	1,7	3,3	4,5	5,6	10,4
Mezispotřeba	6,4	4,7	0,6	-1,9	-4,4	4,4	0,7	0,0	3,9	5,6
Sociální dávky jiné než naturální	13,4	9,3	7,6	-1,5	-85,2	17,8	-11,1	7,0	0,1	-28,3
Naturální sociální dávky	-11,3	0,2	-16,4	11,1	-99,0	-	-	-	-	-
Úroky	17,9	-20,9	-32,3	-7,5	16,6	-23,3	4,0	-9,2	-19,9	-12,2
Dotace	4,8	18,1	9,6	-1,0	0,6	2,6	5,3	3,6	1,7	4,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu	27,2	22,2	-11,7	-2,7	-12,6	-5,1	27,1	17,3	-44,6	28,8
Kapitálové transfery	-30,3	-31,7	-1,3	-42,1	55,8	-11,2	25,8	-63,4	6,5	23,0
Ostatní výdaje	-0,7	36,0	-1,5	2,8	-16,2	31,1	0,9	8,8	7,3	22,3

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.11: Výdaje subsektoru fondů sociálního zabezpečení

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	201	222	224	228	232	229	242	250	262	276
Náhrady zaměstnancům	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Mezispotřeba	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Sociální dávky jiné než naturální	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Naturální sociální dávky	103	115	114	116	121	121	125	127	133	139
Úroky	0	0	-	0	-	-	-	-	-	0
Dotace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0
Kapitálové transfery	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní výdaje	91	99	102	104	104	102	110	117	122	130
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	7,1	10,5	1,2	1,5	1,7	-1,3	5,9	3,3	4,7	5,3
Náhrady zaměstnancům	12,0	9,6	-0,2	-2,3	-3,0	-0,6	2,5	4,9	2,6	5,3
Mezispotřeba	21,8	26,3	9,9	-21,5	1,3	-15,8	-1,0	-6,4	-3,5	-7,4
Sociální dávky jiné než naturální	-	600,0	0,0	-28,6	-20,0	12,5	-22,2	28,6	11,1	-20,0
Naturální sociální dávky	6,4	11,2	-0,5	1,8	3,8	0,0	3,7	1,4	5,0	4,4
Úroky	-50,0	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dotace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu	64,4	48,4	-15,7	-14,1	-23,7	-59,6	119,0	-22,6	-18,7	-6,3
Kapitálové transfery	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní výdaje	7,1	9,0	3,1	2,1	-0,3	-2,1	8,5	5,7	4,7	6,6

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.12: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Sektor vládních institucí	-80	-214	-166	-110	-160	-51	-91	-28	35	78
Ústřední vládní instituce	-82	-179	-142	-92	-151	-64	-96	-56	-20	28
Místní vládní instituce	-8	-25	-15	-11	-2	12	8	26	50	42
Fondy sociálního zabezpečení	10	-11	-9	-7	-7	1	-3	2	5	8
<i>% HDP</i>										
Sektor vládních institucí	-2,0	-5,5	-4,2	-2,7	-3,9	-1,2	-2,1	-0,6	0,7	1,5
Ústřední vládní instituce	-2,0	-4,6	-3,6	-2,3	-3,7	-1,6	-2,2	-1,2	-0,4	0,6
Místní vládní instituce	-0,2	-0,6	-0,4	-0,3	-0,1	0,3	0,2	0,6	1,0	0,8
Fondy sociálního zabezpečení	0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.13: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>mld. Kč</i>										
Dluh sektoru vládních institucí	1137	1319	1480	1606	1805	1840	1819	1836	1755	1750
Oběživo a vklady	10	10	9	3	8	7	10	5	9	6
Cenné papíry jiné než účasti	967	1125	1280	1408	1603	1639	1623	1648	1593	1602
Půjčky	160	184	191	195	194	194	186	183	153	141
Dluh ústředních vládních institucí	1049	1224	1383	1506	1698	1734	1714	1740	1714	1734
Oběživo a vklady	10	10	9	3	8	7	15	15	54	74
Cenné papíry jiné než účasti	943	1109	1265	1394	1592	1627	1613	1638	1581	1591
Půjčky	97	105	110	109	98	100	86	87	79	70
Dluh místních vládních institucí	92	99	101	103	113	116	116	111	89	85
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	26	17	17	15	15	16	13	13	13	13
Půjčky	66	82	84	88	97	100	103	98	76	72
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0
<i>růst v %</i>										
Dluh sektoru vládních institucí	7,8	16,0	12,2	8,5	12,4	1,9	-1,2	0,9	-4,4	-0,3
Oběživo a vklady	10,3	-0,1	-11,7	-61,1	153,8	-18,7	45,7	-46,1	58,5	-30,5
Cenné papíry jiné než účasti	8,8	16,3	13,8	10,0	13,9	2,2	-1,0	1,6	-3,4	0,6
Půjčky	1,9	15,2	3,8	1,9	-0,8	0,5	-4,3	-1,9	-16,0	-7,8
Dluh ústředních vládních institucí	8,0	16,6	13,1	8,9	12,7	2,1	-1,2	1,6	-1,5	1,2
Oběživo a vklady	6,6	-0,1	-11,5	-60,8	151,8	-18,4	121,4	-0,3	257,0	35,6
Cenné papíry jiné než účasti	9,1	17,7	14,1	10,2	14,2	2,2	-0,9	1,6	-3,5	0,6
Půjčky	-1,6	8,0	4,6	-1,0	-9,8	2,0	-14,4	1,6	-9,6	-10,7
Dluh místních vládních institucí	3,9	7,9	1,5	2,6	9,2	3,2	-0,1	-4,8	-19,2	-5,1
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-0,4	-33,3	-0,6	-11,5	2,4	5,0	-17,1	-2,9	1,3	-2,5
Půjčky	5,7	23,8	1,9	5,4	10,4	3,0	2,6	-5,0	-22,0	-5,6
Dluh fondů sociálního zabezpečení	62,7	-44,8	-26,4	415,4	-9,0	928,4	-43,1	-41,1	-85,1	213,8
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	62,7	-44,8	-26,4	415,4	-9,0	928,4	-43,1	-41,1	-85,1	213,8

Pozn.: Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Vládní dluh je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Vládní dluh je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v subsektoru, resp. sektoru vládních institucí, je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.14: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dluh sektoru vládních institucí	28,3	33,6	37,4	39,8	44,5	44,9	42,2	40,0	36,8	34,7
Oběživo a vklady	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1
Cenné papíry jiné než účasti	24,0	28,6	32,3	34,9	39,5	40,0	37,6	35,9	33,4	31,8
Půjčky	4,0	4,7	4,8	4,8	4,8	4,7	4,3	4,0	3,2	2,8
Dluh ústředních vládních institucí	26,1	31,1	34,9	37,3	41,8	42,3	39,7	37,9	35,9	34,4
Oběživo a vklady	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,4	0,3	1,1	1,5
Cenné papíry jiné než účasti	23,4	28,2	31,9	34,6	39,2	39,7	37,4	35,6	33,2	31,5
Půjčky	2,4	2,7	2,8	2,7	2,4	2,4	2,0	1,9	1,6	1,4
Dluh místních vládních institucí	2,3	2,5	2,5	2,6	2,8	2,8	2,7	2,4	1,9	1,7
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Půjčky	1,6	2,1	2,1	2,2	2,4	2,4	2,4	2,1	1,6	1,4
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Vládní dluh je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Vládní dluh je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v subsektoru, resp. sektoru vládních institucí, je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2018b).

Tabulka A.15: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU (2014–2018)
(v % HDP)

	Saldo					Dluh				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
EU28	-2,9	-2,3	-1,7	-1,0	.	86,4	84,4	83,3	81,6	.
EA19 ¹⁾	-2,5	-2,0	-1,6	-1,0	.	91,8	89,9	89,1	86,8	.
Belgie	-3,1	-2,5	-2,4	-0,9	-1,0	107,6	106,5	106,1	103,4	101,9
Bulharsko	-5,4	-1,7	0,2	1,1	0,5	27,1	26,2	29,6	25,6	22,5
Česká republika	-2,1	-0,6	0,7	1,5	1,6	42,2	40,0	36,8	34,7	33,0
Dánsko	1,1	-1,5	-0,4	1,1	0,0	44,3	39,9	37,9	36,1	35,1
Estonsko	0,7	0,1	-0,3	-0,4	0,8	10,5	9,9	9,2	8,7	8,2
Finsko	-3,2	-2,8	-1,7	-0,7	-0,7	60,2	63,6	63,0	61,3	59,9
Francie	-3,9	-3,6	-3,5	-2,7	-2,6	94,9	95,6	98,2	98,5	98,7
Chorvatsko	-5,1	-3,4	-0,9	0,9	-0,5	84,0	83,7	80,2	77,5	74,5
Irsko	-3,6	-1,9	-0,5	-0,2	-0,1	104,1	76,8	73,4	68,4	64,0
Itálie	-3,0	-2,6	-2,5	-2,4	-1,8	131,8	131,6	131,4	131,2	130,9
Kypr	-9,0	-1,3	0,3	1,8	3,0	108,0	108,0	105,5	96,1	103,3
Litva	-0,6	-0,3	0,3	0,5	0,6	40,5	42,6	39,9	39,4	34,8
Lotyšsko	-1,5	-1,4	0,1	-0,6	-0,9	40,9	36,8	40,3	40,0	39,2
Lucembursko	1,3	1,3	1,6	1,4	1,5	22,7	22,2	20,7	23,0	21,8
Maďarsko	-2,6	-1,9	-1,6	-2,2	-2,4	76,6	76,6	75,9	73,3	72,9
Malta	-1,7	-1,0	0,9	3,5	1,1	63,7	58,6	56,3	50,9	46,9
Německo	0,6	0,8	0,9	1,0	1,6	74,5	70,8	67,9	63,9	60,6
Nizozemsko	-2,2	-2,0	0,0	1,2	0,8	67,9	64,6	61,9	57,0	53,1
Polsko	-3,7	-2,7	-2,2	-1,4	-1,8	50,4	51,3	54,2	50,6	49,2
Portugalsko	-7,2	-4,4	-2,0	-3,0	-0,7	130,6	128,8	129,2	124,8	121,2
Rakousko	-2,7	-1,0	-1,6	-0,8	-0,3	84,0	84,8	83,0	78,3	74,2
Rumunsko	-1,3	-0,7	-2,9	-2,9	-3,0	39,2	37,8	37,3	35,1	35,0
Řecko	-3,6	-5,6	0,5	0,8	0,4	178,9	175,9	178,5	176,1	183,0
Slovensko	-2,7	-2,6	-2,2	-0,8	-0,6	53,5	52,2	51,8	50,9	49,4
Slovinsko	-5,5	-2,8	-1,9	0,1	0,5	80,4	82,6	78,7	74,1	70,3
Španělsko	-6,0	-5,3	-4,5	-3,1	-2,7	100,4	99,3	99,0	98,1	97,1
Švédsko	-1,6	0,2	1,1	1,6	1,0	45,5	44,2	42,4	40,8	37,7
Spojené království ²⁾	-4,8	-3,9	-2,4	-2,0	-1,8	86,5	86,4	86,5	85,6	85,4

Pozn.: ¹⁾ 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

²⁾ Jde o údaje za finanční rok (1. 4. roku T až 31. 3. roku T+1).

Zdroj: Eurostat (2018b).

Tabulka A.16: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU (2017)
(v % HDP)

	Příjmy	Výdaje	Náhrady zaměstnan.	Peněžité sociální dávky	Kolektivní spotřeba	Individuální spotřeba	Investice ¹	Úroky placené
EU28	44,9	45,8	9,9	15,8	7,4	12,8	2,7	2,0
EA19 ²⁾	46,2	47,1	9,9	16,8	7,5	12,9	2,6	2,0
Belgie	51,2	52,2	12,3	17,2	7,8	15,6	2,2	2,5
Bulharsko	36,1	35,2	9,3	11,5	8,1	8,0	2,1	0,8
Česká republika	40,4	38,8	9,1	11,8	8,8	10,4	3,3	0,7
Dánsko	53,0	51,9	15,5	16,4	7,2	17,8	3,5	1,1
Estonsko	39,9	40,2	11,6	11,7	9,0	11,3	5,6	0,0
Finsko	53,2	53,7	12,5	19,0	7,6	15,5	3,9	1,0
Francie	53,9	56,5	12,7	19,8	8,2	15,5	3,4	1,8
Chorvatsko	45,7	45,0	11,3	13,3	9,5	10,0	2,7	2,7
Irsko	25,7	26,1	7,0	7,7	3,9	8,1	1,9	2,0
Itálie	46,6	48,9	9,6	19,9	7,6	11,0	2,0	3,8
Kypr	39,9	38,1	12,2	13,6	7,3	7,6	2,7	3,2
Litva	33,8	33,3	9,6	11,0	7,2	9,5	3,2	1,1
Lotyšsko	37,5	38,0	10,3	10,4	9,3	8,9	4,0	0,9
Lucembursko	44,4	42,9	9,1	15,5	6,9	10,0	4,0	0,3
Maďarsko	44,5	46,5	10,8	12,2	9,9	10,2	4,4	2,8
Malta	40,5	36,5	11,4	9,6	5,6	9,7	2,2	1,9
Německo	45,2	43,9	7,6	15,5	6,8	12,7	2,2	1,1
Nizozemsko	43,7	42,6	8,5	10,9	8,1	16,2	3,5	1,0
Polsko	39,6	41,2	10,1	15,1	8,0	9,7	3,7	1,6
Portugalsko	42,9	45,9	11,0	16,7	8,0	9,6	1,8	3,9
Rakousko	48,4	49,1	10,6	18,3	7,2	12,3	3,0	1,8
Rumunsko	30,5	33,4	9,7	10,8	7,7	7,4	2,8	1,3
Řecko	48,8	48,0	12,1	19,3	11,5	8,6	4,6	3,2
Slovensko	39,4	40,4	9,2	13,5	9,0	10,4	3,2	1,4
Slovinsko	43,1	43,1	11,1	14,9	7,6	10,6	2,9	2,5
Španělsko	37,9	41,0	10,6	15,3	7,8	10,7	2,0	2,6
Švédsko	50,5	49,1	12,6	12,9	6,9	19,1	4,6	0,4
Spojené království	39,1	40,9	9,0	13,0	6,4	11,9	2,7	2,7

Pozn.: ¹⁾ Tvorba hrubého fixního kapitálu.
²⁾ 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.
Zdroj: Eurostat (2018a).

B Slovníček pojmů

Akruální metodika znamená, že ekonomické transakce jsou zaznamenány tehdy, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká, nebo když se pohledávky a závazky zvyšují či snižují bez ohledu na to, kdy bude realizovaná transakce peněžně uhrazena (na rozdíl od peněžního principu, na kterém je např. sestavován státní rozpočet).

Cyklicky očištěné saldo sektoru vládních institucí slouží k identifikaci nastavení fiskální politiky, protože v něm není zahrnut vliv těch částí příjmů a výdajů, které jsou generovány pozicí ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Diskreční opatření představují přímé zásahy vlády do struktury příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.

Fiskální impuls slouží k posouzení vlivu fiskální politiky vlády na ekonomický růst. Zpravidla se zachycuje v meziročním vyjádření, kdy snížení určitých vládních příjmů, resp. zvýšení určitých vládních výdajů představuje kladný impuls a zvýšení určitých příjmů, resp. snížení určitých výdajů představuje impuls záporný.

Fiskální úsilí je meziroční změna strukturálního salda indikující expanzivní či restriktivní fiskální politiku v daném roce.

Jednorázové a jiné přechodné operace jsou taková opatření na straně příjmů či výdajů, která mají pouze dočasný dopad na saldo sektoru vládních institucí a často vyplývají z událostí mimo přímou kontrolu vlády (např. výdaje na povodně).

Kapitálové transfery zahrnují pořízení nebo úbytek aktiva bez ekvivalentní protihodnoty. Mohou být prováděny v peněžní nebo naturální formě. **Peněžní kapitálový transfer** je definován jako peněžní převod bez očekávané protihodnoty jednotky, která daný transfer obdržela. **Naturální kapitálový transfer** je založen na převodu vlastnictví aktiva (jiného než zásob a peněz) nebo zrušení závazku věřitelem, za nějž nebyla přijata žádná protihodnota, případně převzetí dluhu apod.

Notifikace vládního deficitu a dluhu je kvantifikace fiskálních ukazatelů předkládaná každou členskou zemí EU dvakrát ročně Evropské komisi. Je sestavována v akruální metodice za sektor vládních institucí. Český statistický úřad zpracovává data za čtyři uplynulé roky $t-4$ až $t-1$. MF ČR dodává predikci týkající se běžného roku t . Notifikace obsahuje jak základní sadu notifikačních tabulek, ve kterých jsou především klíčové ukazatele jako saldo a dluh včetně vysvětlení přechodu na saldo v národní metodice, tak i celou řadu doplňkových dotazníků, jako např. tabulku státních záruk apod.

Peněžité sociální dávky představují dávky sociálního pojištění (např. dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory), které jsou ze sektoru vládních institucí vypláceny domácnostem.

Produkční mezera je dána rozdílem reálného a potenciálního produktu (často vyjádřena v poměru k potenciálnímu produktu). Určuje pozici ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Sektor vládních institucí je vymezen mezinárodně harmonizovanými pravidly na úrovni EU. Sektor vládních institucí v ČR zahrnuje v metodice ESA 2010 tři základní subsektory: ústřední vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení.

Strukturální saldo je rozdíl cyklicky očištěného salda a jednorázových a přechodných operací (obě složky viz výše).

Střednědobý rozpočtový cíl (*Medium-Term Objective*, MTO) je vyjádřen ve strukturálním saldu a implikuje udržitelnost veřejných financí dané země. Pro ČR aktuálně odpovídá úrovni strukturálního salda -1 % HDP.

Tvorba hrubého fixního kapitálu vyjadřuje čisté pořízení fixního kapitálu, tj. jeho přírůstky mínus úbytky, dosaženého produktivní činností výrobních a institucionálních jednotek. Představuje investiční aktivitu jednotek.

Výdaje na konečnou spotřebu vlády zahrnují platby vlády, které jsou následně použity buď pro spotřebu jednotlivců v sektoru domácností (především úhrada zdravotní péče zdravotními pojišťovnami za služby zdravotnických zařízení), nebo jsou spotřebovány celou společností (jako například výdaje na armádu, policii, soudnictví, státní správu apod.). Služby sektoru vládních institucí, které jsou poskytovány ke spotřebě celé společnosti, jsou obvykle oceněny na úrovni vlastních nákladů na danou službu, protože neprochází trhem, který by je ocenil. Z výše uvedených důvodů se spotřeba skládá zejm. z **mezispotřeby** (tj. zboží a služeb, vyjma fixních aktiv, spotřebovaných v procesu výroby jiného statku či služby), **náhrad zaměstnancům** (mzdy a platy vč. pojistného hrazeného zaměstnavatelem), **naturálních dávek domácnostem** či spotřeby fixního kapitálu. Nezapočítává se celá hodnota těchto transakcí, ale pouze ta, která se váže k produkci oceněné vlastními náklady. Náklady na tvorbu činností procházejících plně či částečně trhem, za něž dostává sektor úplatu, jsou pak z výdajů na vládní spotřebu očištěny.

C Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR

Seznam tematických kapitol Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma kapitoly
Listopad 2011	Příčiny evropské dluhové krize a její důsledky pro české veřejné finance
Listopad 2012	Zavedení dobrovolného fondového penzijního pilíře a jeho dopady na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí
Listopad 2013	Postupy při nadměrném schodku v zemích Evropské unie
Listopad 2014	Dlouhodobé projekce penzijního systému
Listopad 2015	Fiskální impuls Reforma fiskálního rámce v ČR
Listopad 2016	Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči
Listopad 2017	Fiskální rady

Seznam tematických boxů Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma boxu
Květen 2011	Box 1: Rozhodnutí Ústavního soudu ČR a veřejné finance
Listopad 2011	Box 1: Vybrané změny v metodických přístupech statistiky vládního sektoru Box 2: Vypořádání majetkových vztahů státu a církví
Květen 2012	Box 1: Úrazové pojištění – současný stav věci Box 2: Pakt stability a růstu versus Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v HMU
Listopad 2012	Box 1: Čerpání prostředků z EU a dopady na saldo veřejných financí Box 2: Evropský systém obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
Květen 2013	Box 1: Satelitní účet veřejného sektoru Box 2: Sedmé rozšíření Evropské unie – Chorvatsko
Listopad 2013	Box 1: Investice vládního sektoru v letech 2009–2012 Box 2: Fondy Evropské unie a jejich čerpání Box 3: Povodně v roce 2013
Květen 2014	Box 1: Čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU za programové období 2007–2013 Box 2: Finanční prostředky z fondů EU z programového období 2014–2020
Listopad 2014	Box 1: Základní změny ve statistice sektoru vládních institucí v souvislosti s přechodem na metodiku ESA 2010 Box 2: Změny ve statistice sektoru vládních institucí v systému národních účtů Box 3: Plánovaná opatření v boji proti daňovým únikům Box 4: Vliv nových odhadů elasticit cyklicky citlivých příjmů a výdajů na cyklickou složku salda
Květen 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí
Listopad 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí Box 2: Růst české ekonomiky a vývoj daňových příjmů v roce 2015 Box 3: Technika výdajového pravidla
Listopad 2016	Box 1: Vliv nabídkových faktorů na výdaje na zdravotní péči
Listopad 2017	Box 1: Požadavky směrnice č. 2011/85/EU a nařízení č. 473/2013/EU na zřízení národních fiskálních rad Box 2: Vybraná doporučení Evropské fiskální rady pro provádění fiskální politiky a sestavování veřejných rozpočtů v zemích eurozóny pro rok 2018
Listopad 2018	Box 1: Změny v metodické klasifikaci určitých příjmů a výdajů sektoru vládních institucí Box 2: Národní metodika klasifikace jednorázových a přechodných opatření

Ministerstvo financí České republiky
Odbor Hospodářská politika
Letenská 15
118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>

